Erottaja

3. KAUPUNGINOSA

ASEMAKAAVAN MUUTOKSEN SELOSTUS

ASEMAKAAVAN MUUTOKSEN SELOSTUS
ASEMAKAAVAN MUUTOSKARTTA NRO 12165
PÄIVÄTTY 21.5.2013

Asemakaavan muutos koskee:

Helsingin kaupungin
3. kaupunginosan (Kaartinkaupunki)
katu- ja katuaukioalueita
a-b-c-d tason alueella -8 tason yläpuolinen tila

Kaavan nimi: Erottaja
Hankenumero: 0888_6
HEL 2012-006973

Laatija:
Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto
Keskustaprojekti

Vireilletulosta ilmoittaminen: 10.3.2009
Kaupunkisuunnittelulautakunta: 21.5.2013
Nähtävilläolo (MRL 65 §): 2.8.–2.9.2013
Kaupunkisuunnittelulautakunta: muutettu 1.4.2014
Hyväksyminen: kaupunginvaltuusto
Voimaantulo:

Alueen sijainti:

Alue sijaitsee Esplanadin puiston länsipäässä Ruotsalaisen teatterin edustalla. Kaava-alueeseen kuuluvat Erottaja ja sitä ympäröivät Mannerheimintien sekä Pohjois- ja Eteläesplanadin katualueet.

LIITTEET

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
Seurantalomake
Sijaintikartta
Ilmakuva
Asemakaavan muutoksen pienennös
Havainnekuva
Ote 2. vaihemaakuntakaavasta
Ote maakuntakaavasta
Ote Yleiskaava 2002:sta
Ote hakemistokartasta
Ote ajantasa-asemakaavasta

Erottaja, maanalaiset tilat
Erottajan liikennesuunnitelma

Kuvaliite suojelukohteista
Erottajan aukion rakentamisvaiheet
Tarjoilukioskin havainne

YHTEYSHENKILÖT KAAVAN VALMISTELUSSA

Helsingin kaupunki

Kaupunkisuunnitteluvirasto:
arkkitehti Kajsa Lybeck
arkkitehti Anne Karppinen
arkkitehti Leena Makkonen (rakennussuojelu)
maisema-arkkitehdit Anu Lamminpää / Niina Strengell
diplomi-insinööri Pekka Nikulainen (liikennesuunnittelu)
insinööri Seija Narvi (teknistaloudellinen suunnittelu)
suunnitteluavustaja Pia Havia

1 TIIVISTELMÄ

Asemakaavan muutoksen sisältö

Asemakaavan muutos mahdollistaa Erottajan katutilan muuttamisen katuaukioksi. Kaava-alue merkitään kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja kaupunkikuvan kannalta arvokkaaksi ympäristökokonaisuudeksi. Kaava-alue liitetään osaksi kävelykeskustaa ja Esplanadin kaupunkitilaa. Mannerheimintien keskiosan ja reunavyöhykkeen sekä Pohjoisesplanadin puurivit säilytetään. Jalankulku- ja pyöräily-yhteyksiä parannetaan. Linja-autoliikenteen päätepysäkit poistetaan aukiolta. Käytöstä poistunut Stockmannin ajoramppi puretaan. Mannerheimintielle tulee uusi suojatie Erottajalta Bulevardille.

Aukio muuttuu autottomaksi oleskelu- ja jalankulkualueeksi sekä kaupunkitapahtumien alueeksi, johon saa sijoittaa enintään 70 m² kioskin ja ulkotarjoilualueen.

Asemakaavan muutoksen valmistelun vaiheet

Kaavoitustyö on käynnistetty kaupungin aloitteesta.

Osallistuminen ja vuorovaikutus on järjestetty liitteenä olevan osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaisesti.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä asemakaavan muutosluonnos on pidetty nähtävänä kaupunkisuunnitteluvirastossa ja viraston internetsivulla. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä muutosluonnoksesta on esitetty kolme viranomaiskannanottoa ja kaksi mielipidettä. Kannanotot ja mielipiteet on otettu huomioon kaavoitustyössä asemakaava-aluetta koskevilta osiltaan.

Kaupunkisuunnittelulautakunta puolsi asemakaavan muutosehdotuksen hyväksymistä.

Asemakaavan muutosehdotus oli julkisesti nähtävillä, jolloin siitä saatiin lausunnot. Muistutuksia esitettiin yksi. Asemakaavan muutosehdotukseen tehtiin muutoksia, jotka on selostettu kohdassa Suunnittelun vaiheet.

Asemakaavan muutoksen toteutus

Rakennustyöt ehdotetaan toteutettavaksi taloussuunnitelmakaudella 2016.

2 LÄHTÖKOHDAT

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Asemakaavan muutosta koskee eheytyvän yhdyskuntarakenteen ja keskustan elinympäristön laadun parantamisen erityistavoitteet, aukion käytettävyyden parantamisen sekä pyöräilyn ja jalankulkuyhteyksien selkeyttämisen ja laadun tavoitteet, valtakunnallisesti merkittävän Esplanadin - Bulevardin kulttuurihistoriallisen ympäristön säilyttämisen tavoite sekä joukkoliikenteen toimintaedellytysten huomioon oton tavoite.

Asemakaavan muutos ei ole ristiriidassa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa. Ympäristön arvojen säilyttäminen on otettu suunnittelun lähtökohdaksi.

Maakuntakaava

Ympäristöministeriön 8.11.2006 vahvistamassa Uudenmaan maakuntakaavassa suunnittelualue on keskustatoimintojen aluetta ja kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta tärkeää aluetta.

Maakuntavaltuuston 20.3.2013 hyväksymässä Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavassa suunnittelualue on keskustatoimintojen aluetta ja valtakunnankeskus. Alue on kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta tärkeää aluetta ja valtakunnallisesti merkittävä (RKY 2009).

Laadittu asemakaavan muutos on maakuntakaavan ja 2. vaihemaakuntakaavan mukainen.

Yleiskaava

Helsingin yleiskaava 2002:ssa (kaupunginvaltuusto 26.11.2003, tullut kaava-alueella voimaan 23.12.2004) alue on puistoaluetta ja kävelykeskusta-aluetta. Alue on määritelty kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittäväksi alueeksi. Maanalaisessa yleiskaavassa (kaupunginvaltuusto 15.12.2004) on suunniteltu metrotunneli Erottajan aukion alapuolelle tasolle -25. Nyt laadittu asemakaavan muutos on yleiskaavan mukainen.

Asemakaavat

Alueella on voimassa asemakaavat nro 461 (vahvistettu 23.8.1836), nro 463 (vahvistettu 19.5.1875), nro 1529 (vahvistettu 26.10.1935), nro

5790 (vahvistettu 1.8.1966) ja nro 6632 (vahvistettu 13.9.1971). Asemakaavoissa kaava-alue on katualuetta.

Erottajan maanalaisen pysäköintiluolan maanalainen voimassa oleva asemakaava nro 10814 (hyväksytty 25.10.2000) ulottuu kaava-alueen eteläosan alle tason -8 alapuolelle.

Asemakaava-alueen viereisessä Ruotsalaisen teatterin asemakaavassa nro 11887 (hyväksytty 8.9.2010) on kulttuuritoimintoja palvelevien rakennusten korttelialue (YY) sekä sen eteläpuolella Erottajan katuaukion osa, jota saa käyttää teatterikiinteistön huoltoajoon ja jonka alapuolelle saa sijoittaa 600 m^2 teatterin tiloja. Asemakaavan mukaan kaava-alue tulee liittää osaksi Erottajan kehitettävää katuaukiokokonaisuutta ja Esplanadipuistoa.

Rakennusjärjestys

Helsingin kaupungin rakennusjärjestys on hyväksytty 22.9.2010.

Kiinteistörekisteri

Alue on merkitty Helsingin kaupungin ylläpitämään kiinteistörekisteriin.

Rakennuskiellot

Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 53 §:n 1 momentin mukainen rakennuskielto asemakaavan muuttamiseksi.

Erottajan liikennesuunnitelma

Kaupunkisuunnittelulautakunta hyväksyi 11.12.2012 Erottajan liikennesuunnitelman, jossa katutila on merkitty katuaukioksi osana kävelykeskustan aluetta. Mannerheimintien ja Bulevardin liittymään on esitetty uusi suojatie. Suunnitelmassa on esitetty korvaavat pysäkkijärjestelyt Erottajan aukion poistuttua linja-autoliikenteen päätepysäkkikäytöstä. Aiemmin päätettyä Mannerheimintien itäreunan pyöräkaistajärjestelyä on tarkennettu.

Pohjakartta

Helsingin kaupungin kiinteistöviraston kaupunkimittausosasto on laatinut pohjakartan, joka on tarkistettu 11.3.2013.

Maanomistus

Kaupunki omistaa alueella olevat katualueet. Erottajalla olevan ajorampin ja maanalaisen väestönsuojatilan omistaa Stockmann Oyj Abp. Rampin kyljessä olevan maanalaisen sähkönsyöttöaseman omistaa HKL-liikelaitos. Sen ylläpidosta ja huollosta vastaa Helsingin Energia ja Helen Sähköverkko Oy.

Alueen yleiskuvaus

Erottajan aukio sijaitsee kävelykeskustassa Mannerheimintien ja Esplanadin puiston sekä Pohjois- ja Eteläesplanadin välisen jalankulkuliikenteen painopisteessä.

Erottajan aukio on historiallisen ydinkeskustan merkittävä kaupunkirakenteen nivelkohta.

Rakennettu ympäristö

Erottajan aukio on ollut kolmen ja on vieläkin linjan 20 linja-autoliikenteen päätepysäkkikäytössä. Aukiolla sijaitsee 1960-luvulla rakennettu ja vuonna 2006 pysäköintiajokäytöstä poistunut Stockmannin ajorampi. Ruotsalaisen teatterin aulassa toimivalla Café Kafkalla on ulkotarjoiluterassi rakennuksen länsipäädyssä. Teatterin sekä ravintoloiden huoltoajo on järjestetty Eteläesplanadilta aukion kautta, kaava-alueen ulkopuolella. Alueella on myös väliaikainen työmaakontti kuljettajien taukotilarakennuksena.

Aukiota rajaavat Mannerheimintie sekä Pohjois- ja Eteläesplanadi ovat puistokatuja puuriveineen. Aukiolla Pohjoisesplanadin puolella on puuryhmä ja aukiota reunustaa kaksoispuurivi Eteläesplanadin rajalla.

Aukio on väliaikaisesti kunnostettu ja päällystetty asfaltilla Ruotsalaisen teatterin työmaan jälkeen. Erottajan Stockmannin puoleisen osan katulinjaus ja jalkakäytävä on muotoiltu ja päällystetty Pohjoisesplanadin uudistetun katusuunnitelman mukaan vuonna 2011. Aukiolla toimi kesällä 2013 tilapäinen kioski ja ulkotarjoilualue.

Kaava-aluetta ympäröivät 1900-luvun taitteen uusrenessanssirakennusten historialliset korttelialueet, joihin sijoittuu myös modernin ajan rakennuskantaa, kuten Akateeminen kirjakauppa (arkkitehti Alvar Aalto 1969), Bensowin talo (arkkitehti Uno Ullberg, 1940) sekä muutama muu 60-luvulla rakennettu toimistotalo.

Palvelut

Kaava-alue sijaitsee keskeisesti kävelykeskustan palveluiden ulottuvilla.

Suojelukohteet

Erottaja sisältyy valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY 2009, Esplanadi - Bulevardi). Erottaja ja Mannerheimintien suuntaus sekä Esplanadipuisto ovat muotoutuneet J.A. Ehrenströmin 1812 ja 1817 laatimissa asemakaavoissa.

Maanalaiset tilat

Aukion alapuolella, Stockmannin käytöstä poistuneen ajorampin kyljessä, on vuonna 1994 rakennettu maanalainen raitiotien sähkönsyöttöasema. Rampin kautta on yhteys Stockmannin maanalaiseen väestönsuojaan. Se sijaitsee käytöstä poistuneen ajotunnelin Keskuskadun puoleisessa osassa ja sinne on pääsy myös Stockmannin tavaratalon porrashuoneen kautta. Erottajan maanalainen pysäköintiluola ulottuu kaava-alueen eteläosaan Mannerheimintien alle.

Yhdyskuntatekninen huolto

Kaava-alue on yhdyskuntateknisen huollon verkoston piirissä.

Maaperä

Mannerheimintien kohdalla on ohut kiilamainen savikerrostuma. Saven alla on silttistä hienohiekkaa ja hiekkaa sekä lähempänä kalliota on soraa ja kiviä. Kallionpinta vaihtelee kaava-alueella tasolta -5 tasolle -20. Ruotsalaisen teatterin kohdalla on kalliosyvänne. Pohjaveden pinta on Ruotsalaisen teatterin itäpuolella noin tasolla +-0 ja Mannerheimintien länsipuolella pohjaveden pinnan korkeus on noin tasossa +5.

Ajorampin patoseinät on ulotettu pohjamuodostuman varaan. Tunnelin lattia on maanvarainen ja vesieristetty. Ruotsalaisen teatterin eteläpuolella Mannerheimintien kohdalla tunnelin katto on +6,1 ja lattia +2,9.

Ympäristöhäiriöt

Alue on osa ydinkeskustan vilkkainta liikenteen solmukohtaa, jonka katuliikenteestä aiheutuu melua ympäristöön.

3 TAVOITTEET

Asemakaavan muutoksen tavoitteena on parantaa kaupunkiympäristöä ja jalankulku- ja pyöräily-yhteyksiä kävelykeskustassa sekä suojella kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja kaupunkikuvan kannalta arvokasta ympäristökokonaisuutta. Julkisen tilan käytölle, uusille toiminnoille ja kaupunkikuvan kehittämiselle luodaan edellytykset.

Tavoitteena on vapauttaa aukio ajoneuvoliikenteen päätepysäkkikäytöstä sekä poistaa ajorampin maanpäälliset osat, kuitenkin niin, että jalankulun yhteys maanalaisiin teknisiin tiloihin säilyy.

4 ASEMAKAAVAN MUUTOKSEN KUVAUS

Yleisperustelu ja -kuvaus

Kaava-alue on merkitty kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja kaupunkikuvan kannalta arvokkaaksi ympäristökokonaisuudeksi (sk).

Erottajan katualue on muutettu katuaukioksi.

Aukio palautetaan ympäristöhistoriallisesti ja kaupunkitilallisesti arvokkaaksi aukioksi ja siihen liittyviä katualueita otetaan aktiivisemmin jalankulkijoiden käyttöön. Mannerheimintien keskiosan ja reunavyöhykkeen sekä Pohjoisesplanadin puurivit säilytetään. Alue liitetään osaksi kävelykeskustan ja Esplanadipuiston kokonaisuutta. Jalankulkuyhteydet Bulevardin suuntaan parannetaan.

Aukio muutetaan autottomaksi oleskelu- ja jalankulkualueeksi sekä kaupunkitapahtumien alueeksi, johon saa sijoittaa kioskin ja ulkotarjoilualueen sekä vesiaiheita ja taidetta.

Katuaukion alapuolella saa olla sähkönsyöttöasema, väestönsuoja sekä muita teknisiä tiloja.

Liikennejärjestelyt muuttuvat siten, että aukiolta poistetaan nykyiset linja-autojen päätepysäkkijärjestelyt ja olemassa oleva pysäkki jää Mannerheimintien varteen.

Uusi suojatie sijoitetaan Mannerheimintien ja Bulevardin liittymäkohtaan.

Mitoitus

Muutosalueen pinta-ala on 12 927 m². Aukiolle saa sijoittaa kioskin, joka on kooltaan enintään 70 m².

Katuaukio

Erottajan katuaukio ja katualueet on kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja kaupunkikuvan kannalta arvokas ympäristökokonaisuus (sk).

Katuaukion ja katujen suunnitteluohjeet

- Erottajan katuaukio ja katualueet tulee suunnitella osana historiallista Esplanadipuistoa ja osana viereisiä puistokatuja.

- Erottajan katuaukion tulee olla autoton. Aukiolle ei saa sijoittaa pysäköintipaikkoja. Aukio muutetaan oleskelu- ja jalankulkualueeksi sekä kaupunkitapahtumien alueeksi. Alueella oleva ramppi puretaan.

- Katuaukion reunoille Mannerheimintien ja Pohjoisesplanadin laidalle tulee jäädä vähintään 6 m leveät vapaat jalankululle varatut alueet. Katuaukion eteläreunalle Eteläesplanadin laidalle tulee jäädä vähintään 6 m leveä vapaa alue jalankululle sekä pyörätie.

- Katuaukion pintamateriaalin tulee olla kävelyyn hyvin soveltuvaa luonnonkiveä. Katuaukion ja siihen tulevien rakenteiden, istutusten ja kalusteiden tulee sopia kulttuurihistoriallisesti ja rakennustaiteellisesti arvokkaaseen ympäristöön.

- Katuaukion osa (au), joka tulee suunnitella ja käsitellä avoimena oleskelualueena ja kaupunkitapahtumille tarkoitettuna alueena. Alueelle saa sijoittaa vesiaiheita ja taidetta. Alueelle ei saa sijoittaa kioskeja muualle kuin ki-merkitylle rakennusalalle.

- Tarjoilukioskin rakennukselle on merkitty ohjeellinen rakennusala (ki). Rakennuksen tulee olla yleisilmeeltään läpinäkyvä ja arkkitehtuuriltaan arvokkaaseen aukioympäristöön soveltuva.

  Rakennukseen saa sijoittaa tarjoilukioskin ja kaupungin matkailuneuvonnan palvelupisteen. Näiden yhteinen kerrosala on enintään 70 m². Rakennukseen saa sijoittaa yleisö-wc-tilat. Maanalaisen väestönsuojatilan ja sähkönsyöttöaseman yhteinen

käyntiporras sekä sähkönsyöttöaseman ilmanvaihtohormit tulee sisällyttää rakennukseen.

Kioskiin kuuluvat ennen mainitut osaelementit tulee sijoittaa kioskin arkkitehtonisen kokonaishahmon sisään. Ne tulee sovittaa kaupunkikuvaan ja kioskin arkkitehtuuriin. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon, että kioskin kaikki julkisivut ovat pääjulkisivuja ja näkyvät keskeisesti kaupunkikuvassa.

- Tarjoilukioskin yhteyteen ja teatterin länsiseinustalle on osoitettu ohjeelliset ulkotarjoilualueet. Niitä ei saa kattaa eikä niitä saa aidata.

- Aukiolle saa rakentaa huoltoluukun, joka palvelee aukion alla olevaa raideliikenteen sähkönsyöttöasemaa sekä muita teknisiä tiloja. Huoltoluukku tulee päällystää samanlaisella kivimateriaalilla kuin muu aukio.

- Katuaukiolle maan pinnalle ei saa rakentaa muita ilmanvaihtorakenteita, kioskeja tai teknisiä tiloja eikä saa sijoittaa erillisiä mainoslaitteita.

- Katuaukiokokonaisuudesta tulee laatia julkisen tilan yleissuunnitelma sekä sen osana julkisen tilan valaistuksen kokonaissuunnitelma. Suunnitelmia varten on laadittava ympäristöhistoriallinen selvitys.

- Valaisemalla Erottajan katuaukiota ja viereisten rakennusten julkisivuja luodaan myös pimeällä näkyvä kaupunkitila, jossa voi oleskella. Valaistuksella voidaan korostaa aukion yksityiskohtia, kasvillisuutta sekä taide- ja vesiaiheita.

- Valaistusratkaisuissa käytettävän valon värientoisto on oltava laadukasta. Valaisinkalusteiden on oltava kaupunkikuvallisesti ja muotoilultaan korkeatasoisia. Niiden tulee liittyä kaupunkikuvallisesti toimivalla tavalla Esplanadipuiston puisto- ja katujen valaistuskokonaisuuteen.

Liikenne

Aukio on autoton oleskelu- ja jalankulkualue. Aukion reuna-alueilta Mannerheimintien ja Pohjoisesplanadin laidalle tulee jäädä vähintään 6 m leveät vapaat jalankululle varatut alueet. Eteläreunalle Eteläesplanadin laidalle tulee jäädä 6 m leveä vapaa alue jalankululle sekä pyörätie. Aukiolta on uusi suojatieyhteys Bulevardille.

Mannerheimintien varressa säilyy linjan 24 pysäkki. Erottajanaukion nykyinen linja-autojen päätepysäkki (linja 20) siirretään Erottajankatu 4 edustalle. Taksiasema on merkitty pysyvästi Erottajankatu 15–19 edustalle. Eteläesplanadi 24 edustalle on osoitettu matkailuliikenteen pysäkki, jota voivat käyttää myös Länsisataman shuttle-kuljetuksia tekevät linja-autot.

Mannerheimintien ja Pohjoisesplanadin varteen on osoitettu saattoliikenne- ja inva-pysäköintipaikat muun muassa teatterissa kävijöille. Mannerheimintien varren linja-autopysäkkiä voi käyttää myös teatterin saattokuljetuksiin matkustajien jättämiseksi. Myös Lönnrotinkadun alkupään matkailuliikenteen pysäkki sekä Eteläesplanadin linja-autopysäkki on teatterivierailijoiden saattobussien käytössä.

Aiemmin päätettyä Mannerheimintien itäreunan pyöräkaistajärjestelyä on tarkennettu.

Aukiolle on kaavassa merkitty ohjeelliset alueen osat, johon saa sijoittaa pyöräpysäköintipaikkoja Pohjoisesplanadin puolella ja Eteläesplanadin aukion huoltoajon sisäänajon länsipuolelle.

Kaavaan on merkitty ohjeellinen kaupunkikuvallisesti tärkeä puu tai puuryhmä.

Eteläesplanadilta on sallittu Ruotsalaisen teatterin ja rakennuksessa sijaitsevien muiden toimintojen huoltoajo kaava-alueen viereisen teatterin seinustalle sijoittuvan aukion osan kautta.

Erottajanaukio rajataan pollarein pysäköinnin estämiseksi.

Nämä muutokset perustuvat 11.12.2012 hyväksyttyyn Erottajan liikennesuunnitelmaan, joka on kaavaselostuksen liitteenä.

Palvelut

Erottajan aukiosta muodostuu uusi oleskelu- ja tapahtuma-aukio kävelykeskustaan. Kaavan mahdollistamat kioski ja ulkotarjoilualueet avautuvat etelään ja länteen.

Suojelukohteet

Kaava-alue sisältyy valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY 2009, Esplanadi - Bulevardi). Alue on merkitty

(sk) kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja kaupunkikuvan kannalta arvokkaaksi ympäristökokonaisuudeksi.

Erottajan katuaukio ja katualueet tulee suunnitella osana historiallista Esplanadipuistoa ja osana viereisiä puistokatuja. Mannerheimintien keskiosan ja reunavyöhykkeen sekä Pohjoisesplanadin puurivit säilytetään.

Esteettömyys

Alue on esteettömyyden kannalta normaalia aluetta. Aukion jalankulkuyhteydet suunnitellaan kallistuksiltaan esteettömiksi. Alueella noudatetaan kaupunginhallituksen hyväksymiä esteettömyyslinjauksia.

Yhdyskuntatekninen huolto

Alue on liitettävissä nykyiseen yhdyskuntatekniseen huoltoon.

5 ASEMAKAAVAN TOTEUTTAMISEN VAIKUTUKSET

Asemakaavan toteuttaminen turvaa kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja kaupunkikuvan kannalta arvokkaan ympäristökokonaisuuden säilymisen.

Linja-autoliikenteen linja 20 päätepysäkkijärjestelyt siirretään hyväksytyn liikennesuunnitelman mukaan Erottajan katuaukiolta Erottajankatu 4:ään, HSL:n toimesta syksyllä 2012 toteutettujen linjojen 24 ja 42 reittimuutosten yhteydessä päätepysäkkijärjestelyt on siirretty pysyvästi toisaalle kaupunkiin. Linjan 24 pysäkki säilyy Mannerheimintien varressa nykytilanteen mukaan. Käytöstä poistunut ajoramppi puretaan. Aukion tulee olla autoton. Aukiolle ei saa sijoittaa pysäköintipaikkoja.

Alue liitetään kävelykeskustan julkisen kaupunkitilan ja Esplanadipuiston kokonaisuuteen.
Asemakaava parantaa kävelyn sekä pyöräilyn olosuhteita ja varmistaa puistokatujen puiden säilymisen. Aukio muuttuu jalankulkualueeksi, oleskelualueeksi ja kaupunkitapahtumille tarkoitetuksi alueeksi, jossa saa olla kioski ja ulkotarjoiluterassit. Aukiolla on myös tilaa taiteelle ja vesiaiheille.

Viereisen kiinteistön huoltoajo on sallittu teatterirakennuksen eteläpuolelta kaava-alueen ulkopuolisella aukion osalla.

Huoltoyhteys maanalaiselle väestönsuojalle, sähkönsyöttöasemalle sekä muille teknisille tiloille säilyy.

Yhdyskuntataloudelliset vaikutukset

Erottajan katuaukion rakentaminen aiheuttaa yhdyskuntataloudellisia kustannuksia kaupungille. Suunnitelman kustannusennuste on 2,5 miljoonaa euroa.

6 ASEMAKAAVAN MUUTOKSEN TOTEUTUS

Toteuttamis- ja soveltamisohjeet

Asemakaavan mukaan alueelle tulee laatia yleissuunnitelma katuaukiokokonaisuudesta sekä sen osana julkisen tilan valaistuksen kokonaissuunnitelma. Suunnitelmia varten on laadittava ympäristöhistoriallinen selvitys.

Suunnitelman kustannusennuste ja toteuttaminen

Erottaja on kaupunkikuvallisesti merkittävää ydinkeskustan aluetta. Tämän vuoksi aukio toteutetaan korkealuokkaisesti. Suunnitelman kustannusennuste on 2,5 miljoonaa euroa ja se toteutetaan taloussuunnitelmakaudella 2015–2018. Arvioitu toteutusvuosi on 2016.

7 SUUNNITTELUN VAIHEET

Vireilletulo, osallistumis- ja arviointisuunnitelma ja vuorovaikutus

Kaavoitustyö on tullut vireille kaupungin aloitteesta.

Vireilletulosta on ilmoitettu osallisille kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston kirjeellä, jonka mukana lähetettiin osallistumis- ja arviointisuunnitelma (päivätty 10.3.2009).

Osallistuminen ja vuorovaikutus on järjestetty liitteenä olevan osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaisesti.

Asemakaavan muutosluonnos, osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä muu valmisteluaineisto on ollut nähtävänä kaupunkisuunnitteluvirastossa 18.3.–8.4.2009 ja viraston internetsivuilla.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman ja muutosluonnoksen aluerajaukseen kuuluvat Ruotsalainen teatteri, Teatteriesplanadi, Erottajan, Mannerheimintien sekä Pohjois- ja Eteläesplanadin katualueita. Suunnittelualue on sittemmin jaettu kolmeksi asemakaava-alueeksi. Tämä asemakaava sisältää Erottajan aukion pääosan ja sitä ympäröiviä Mannerheimintien sekä Etelä- ja Pohjoisesplanadin katualueita. Teatteriesplanadi on tarkoitus liittää osaksi myöhemmin valmisteltavaa Esplanadipuiston kokonaisuutta koskevaa kaavahanketta. Ruotsalaista teatteria ja sen lähialuetta koskeva asemakaavan muutos on tullut voimaan 2010.

Viranomaisyhteistyö

Kaavamuutoksen valmistelun yhteydessä on tehty viranomaisyhteistyötä HKL:n, Helsingin Energian ja Helenin, rakennusviraston, rakennusvalvontaviraston, kaupunginmuseon, kiinteistöviraston, pelastuslaitoksen, ympäristökeskuksen, HSL:n sekä Museoviraston kanssa.

Asemakaavan muutosluonnos on esitelty kaupunkikuvaneuvottelukunnalle.

Kannanottonsa nähtävillä olleeseen osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan ja asemakaavan muutosluonnokseen ovat jättäneet HKL, ympäristökeskus ja kaupunginmuseo.

Kaupunginmuseo toteaa, että Ruotsalainen teatteri, Teatteriesplanadi osana Esplanadipuistoa ja Esplanadikadut ja Mannerheimintie välillä Erottaja–Finlandia-talo ovat osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Laajennus maanalaisiin tiloihin merkitsee Erottaja-aukion uudelleen suunnittelua. Kaupunginmuseon näkemyksen mukaan aukiosta tulisi laatia historiallinen selvitys ennen aukion yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Lisäksi kaupunginmuseo on ottanut kantaa teatterirakennuksen ja Teatteriesplanadin suunnittelukysymyksiin ja tehtyihin selvityksiin.

Koska suunnittelualue on osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä, kaupunginmuseo on sopimuksen mukaisesti keskustellut Museoviraston edustajien kanssa hankkeesta. Museoviraston taholta on todettu liittyen Ruotsalaisen teatterin kaavaprosessiin, ettei sillä ole asiaan huomautettavaa.

HKL on ottanut kantaa kysymyksiin koskien Erottajan katuaukiolla olevia linja-autojen päätepysäkkejä, kuljettajien taukotilarakennusta ja käy-

töstä poistuneen liikennerampin kyljessä olevaa raitiotiesähkön syöttöasemaa.

Ympäristökeskus toteaa, ettei sillä ole huomautettavaa osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan.

Mielipiteet

Luonnoksen nähtävillä olovaiheessa on jätetty kaksi kirjallista mielipidettä, joista molemmat koskivat asemakaavan muutosluonnosta.

Mielipiteet koskivat Stockmannin entisen pysäköintilaitoksen ajoluiskaa, väestönsuojaa sekä sen kyljessä sijaitsevaa raitiotiesähkön syöttöasemaa.

Mielipiteet on otettu huomioon asemakaava-aluetta koskevilta osiltaan. Teatteriesplanadin kaavoitustyössä käsitellään erikseen tähän alueeseen kohdistuneet kannanotot.

Asemakaavaluonnokseen ehdotusvaiheessa tehdyt muutokset

Asemakaavan muutosehdotuksessa Erottajan katuaukion aluetta on laajennettu verrattuna luonnosvaiheeseen, johtuen HSL:n linja-autoliikenteen reittimuutoksista ja terminaalialueiden siirtymisestä muualle kaupunkiin.

Kaava-alue on merkitty kaupunkikuvan kannalta rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaaksi alueeksi (sk).

Aukion eri osa-alueiden käyttö on määritelty tarkemmin. Ohjeellisen tarjoilukioskin (ki) ja siihen liittyvän ulkotarjoilualueen (te) sijainti, vapaana säilytettävät aukion keskiosa (au) sekä jalankulun vyöhykkeet katuaukion reunoille on osoitettu. Maanalainen tila (ma) on osoitettu. Siihen liittyvien teknisten tilojen yhteystarve maan pintaan on ohjeistettu määräyksin.

Muistutus ja lausunnot sekä nähtävilläolon jälkeen tehdyt muutokset

Asemakaavan muutosehdotus oli julkisesti nähtävillä 2.8.–2.9.2013.

Asemakaavan muutosehdotuksesta saatiin yksi muistutus. Ehdotuksesta ovat antaneet lausuntonsa Helsingin Energia ja Helen Sähköverkko Oy, HKL-liikelaitos, Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä, Ilmatieteen laitos, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ympäristökeskus, kaupunginmuseon johtokunta, kiin-

teistövirasto, rakennusvalvontavirasto (liitteenä kaupunkikuvaneuvottelukunnan lausunto), yleisten töiden lautakunta ja pelastuslautakunta.

Viereisen teatterikiinteistön muistutus koski teatterin tarvetta saada lisää saattoliikenteen linja-auto-, taksi- ja invapaikkoja sekä nykyistä laajemmat ajoneuvoliikenteen tilat palvelemaan teatterin huoltoliikennettä.

Ruotsalaisen teatterin ja sen ympäristön asemakaavassa nro 11887 sekä Erottajan liikennesuunnitelmassa teatterikiinteistön huoltoajotarpeet on mitoitettu tiloiltaan riittäviksi ja tarvetta vastaavasti. Saattoliikenne on myös ratkaistu. Näiden ylimitoitus haittaisi alueen toimintaa oleskelu- ja tapahtuma-aukiona. Muistutuksen johdosta ei ole tehty muutoksia kaavaehdotukseen.

Viranomaisten kannanotot kohdistuivat muun muassa aukion historiallisen painotuksen ensisijaisuuteen (kaupunkikuvallisen painotuksen edelle), aukion puurivien ja puuryhmän säilyttämisen perusteisiin, ohjeellisen tarjoilukioskin kokoon, kioskiin sisällytettävien toimintojen määrään ja teknisiin yhteyksiin, pyöräpysäköintipaikkojen merkitsemiseen aukiolle sekä aukion jäsentelyyn ja toiminnallisiin rajauksiin.

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen mielestä asemakaavan muutos huomioi hyvin arvokkaan kulttuuriympäristön sekä mahdollistaa hyvän ja viihtyisän kaupunkiympäristön muotoutumisen.

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti 1.4.2014, että asemakaavan muutosehdotusta tarkistetaan seuraavasti:

Kaupunginmuseon johtokunnan, rakennusvalvontaviraston ja yleisten töiden lautakunnan lausunnon johdosta kaavaehdotukseen on tehty seuraavat muutokset:

- Asemakaavamääräys "Kaupunkikuvan kannalta rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristökokonaisuus (sk)" on muutettu muotoon "*Kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja kaupunkikuvan kannalta* arvokas ympäristökokonaisuus (sk)".

KATUAUKION JA KATUJEN SUUNNITTELUOHJEET

- Asemakaavamääräys "Katuaukion ja siihen tulevien rakenteiden, istutusten ja kalusteiden tulee olla sopivia kaupunkikuvan kannalta rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen ympäristöön" on muutettu muotoon "Katuaukion ja siihen tulevien raken-

teiden, istutusten ja kalusteiden tulee olla sopivia *kulttuurihistoriallisesti ja rakennustaiteellisesti* arvokkaaseen ympäristöön".

- Asemakaavamääräys "Säilytettävä puurivi. Historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas puurivi, joka tulee säilyttää ja tarvittaessa uudistaa niin, että sen kaupunkikuvallinen arvo säilyy" on muutettu muotoon "*Mannerheimintien keskiosan ja reunavyöhykkeen sekä Pohjoisesplanadin säilytettävät puurivit*".

- Asemakaavamääräys "*Puurivi*" on lisätty. Kaavakarttaan on vaihdettu puurivien merkintä aukion Eteläesplanadin puoleisella reunalla.

- Asemakaavamääräys "Puuryhmä, jonka säilyttämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota" on muutettu muotoon "*Ohjeellinen kaupunkikuvallisesti tärkeä puu tai puuryhmä*". Kaavakarttaan on vaihdettu merkintä.

JULKISEN TILAN JA VALAISTUKSEN SUUNNITELMA

- Asemakaavamääräykseen "Katuaukiokokonaisuudesta tulee laatia julkisen tilan yleissuunnitelma sekä sen osana julkisen tilan valaistuksen kokonaissuunnitelma" on lisätty lause "*Suunnitelmia varten on laadittava ympäristöhistoriallinen selvitys*".

Kiinteistöviraston, rakennusvalvontaviraston, kaupunkikuvaneuvottelukunnan ja yleisten töiden lautakunnan lausuntojen johdosta:

KATUAUKION JA KATUJEN SUUNNITTELUOHJEET

- Kaavakartan ohjeellisen tarjoilukioskin pinta-alaa ja siihen liittyvän terassin alaa on tarkistettu. Kioskin pinta-alaa on kasvatettu *70 m²:*iin. Kaavakarttaa on tarkistettu näiltä osin.

Rakennusvalvontaviraston, kaupunkikuvaneuvottelukunnan ja yleisten töiden lautakunnan lausuntojen johdosta:

KATUAUKION JA KATUJEN SUUNNITTELUOHJEET

- Määräyksiin on lisätty, että tarjoilukioskin rakennukseen saa sijoittaa matkailuneuvonnan palvelupisteen ja tulee sijoittaa yleisö-wc-tilat.

- Asemakaavamääräys "Katuaukion eteläreunalle Eteläesplanadin laidalle tulee jäädä vähintään 6 m leveä vapaa jalankululle ja pyöräilylle varattu alue" on muutettu muotoon "Katuaukion eteläreunalle

Eteläesplanadin laidalle tulee jäädä vähintään 6 m leveä vapaa *alue jalankululle sekä pyörätie*".

- Katuaukion avoimena suunniteltavan osan (au) rajaa on selkiytetty kasvattamalla sitä Eteläesplanadin suuntaan. Katuaukion osaa (au) käsittelevään asemakaavamääräykseen on lisätty määräys "*Alueelle ei saa sijoittaa kioskeja muualle kuin ki-merkitylle rakennusalalle*".

- Kaavakarttaan on lisätty määräys "*Ohjeellisen alueen osa, johon saa sijoittaa pyöräpysäköintipaikkoja (pp)*". Kaavakarttaan on merkitty ohjeelliset alueen osat katuaukion Pohjoisesplanadin puoleiselle reunalle ja Eteläesplanadin puoleisen aukion itäreunaan.

- Asemakaavamääräyksen "Katuaukiolle maan pinnalle ei saa rakentaa muita kioskeja, ilmanvaihtorakenteita tai teknisiä tiloja" loppuun on lisätty "*eikä saa sijoittaa erillisiä mainoslaitteita*".

Lisäksi kaavakarttaan ja kaavaselostukseen on tehty joitakin teknisluonteisia tarkistuksia, jotka eivät muuta kaavaehdotuksen sisältöä. Asemakaavamääräysten jäsentelyä on muutettu. Vastaavat jäsentelyyn liittyvät muutokset on siirretty selostukseen.

Näistä muutoksista on jatkosuunnittelun yhteydessä käyty erikseen neuvottelut kaupunginmuseon, rakennusviraston ja Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa.

8 KÄSITTELYVAIHEET

Asemakaavan muutosehdotus esiteltiin kaupunkisuunnittelulautakunnalle 21.5.2013 ja se päätti puoltaa asemakaavan muutosehdotuksen hyväksymistä.

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti 1.4.2014 …

Helsingissä

Mikko Aho

KAARTINKAUPUNKI, RUOTSALAISEN TEATTERIN, EROTTAJAN, TEATTERIESPLANADIN JA KATUALUEIDEN ASEMAKAAVAN MUUTOS OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA

Suunnittelualue

Asemakaavan muutos koskee Ruotsalaisen Teatterin korttelia, Erottaja-nimistä aukiota ja ympärillä olevia katualueita sekä osaa Esplanadipuistosta (Teatteriesplanadi). Teatterin kortteli 3001 sijaitsee osoitteessa Pohjoisesplanadi 2.

Nykytilanne

Tontilla on 5-kerroksinen teatterirakennus. Rakennuksessa on Esplanadipuiston puolella ravintolatoimintaa ja Pohjoisesplanadin puolella liiketilaa. Teatterin aulatilassa sijaitsee kahvila.

Erottajanaukio toimii päätepysäkkinä busseille nro 20, 24 ja 42, jotka kulkevat Lauttasaareen, Seurasaareen ja Kannelmäkeen. Aukion alueella on taksiasema ja kuljettajien taukotilarakennus, jolle on myönnetty tilapäinen lupa. Aukion itäpäässä sijaitsee Stockmannin tavaratalon maanalaisista pysäköintitiloista johtava ulosajoramppi Eteläesplanadille. Maksullisia pysäköintipaikkoja on osoitettu Mannerheimintien varteen.

Teatterirakennus on vanhimmilta osiltaan (katsomo, näyttämö ja kaareva osa) vuodelta 1866 (arkkitehti Nicolas Benois). Mittavien laajennustoimien jälkeen 1936 (arkkitehdit Jarl Eklund ja Eero Saarinen) rakennus on saanut nykyisen hahmonsa. Rakennuksessa on tehty muutoksia myöhemmin useaan otteeseen.

Mitä alueelle suunnitellaan

Alueelle on suunnitteilla Ruotsalaisen teatterin laajennus maanalaisiin tiloihin rakennuksen pitkälle sivulle Erottajan alapuolelle. Kerrosalan lisäys on noin 550 m². Tavoitteena on lisätä Ruotsalaisen Teatterin katsojapaikkoja ja kehittää toimintaa sijoittamalla osa nykyisistä tiloista uudelleen. Tekniikka uusitaan ja rakennus peruskorjataan.

Rakennus suojellaan rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaana rakennuksena. Alkuperäiset sisätilat (päänäyttämö, katsomo, lämpiöt, porrashuoneet) suojellaan.

Teatteriesplanadi merkitään suojeltavaksi puistoksi. Lisäksi Erottajalle ja ympäröiville katutiloille laaditaan ympäristösuunnitelma. Tavoitteena on, että keskeinen Erottajan aukio palautetaan kaupunkitilallisesti arvokkaaksi aukioksi ja siihen liittyviä katualueita otetaan aktiivisemmin jalankulkijoiden käyttöön.

Tavoitteena on tutkia nykyisten kolmen linja-autopäätepysäkkien sijoittamista aukion kohdalle kadun varteen ja minimoida terminaalitila aukiolla.

Ajoramppiyhteys Stockmannin tavaratalon pysäköintitiloista poistuu käytöstä, kun tavaratalon uudet pysäköintijärjestelyt valmistuvat. Tavaratalon hätäpoistumistien uutta sijoituspaikkaa tutkitaan.

Bulevardin ja Mannerheimintien liittymäkohtaan selvitetään uutta suojatietä.

Aloite

Kaavamuutos on tullut vireille rakennuksen omistajan hakemuksesta.

Maanomistus

Alue on kaupungin omistuksessa. Teatterirakennuksen omistaa Nya Teaterhus-Aktiebolaget i Helsingfors.

Kaavatilanne

Alueella on voimassa asemakaavat vuosilta 1836, 1919, 1935, 1966 ja nimenmuutoskaavat vuosilta 1942 ja 1971 sekä eräitä katualueita koskevia muita kaavoja.

Alue on osittain rakennuskiellossa asemakaavan muuttamista varten.

Helsingin Yleiskaava 2002:ssa alue on merkitty kaupunkipuistoksi, joka on kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittävää aluetta. Alueen eteläpuolella on merkitty kulkevaksi metro tai maan alla rautatie asemineen. Alue kuuluu kävelykeskustan alueeseen.

Museoviraston ja ympäristöministeriön laatimassa ”Rakennettu kulttuuriympäristö, valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt” -julkaisussa Esplanadipuisto ja -kadut on määritelty valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi.

Muut suunnitelmat ja päätökset

Liikekeskustan kaavoitus- ja kehittämisperiaatteiden (Khs 1987) mukaan Ruotsalainen teatteri on erikseen suojeltava rakennus ja Esplanadipuiston kokonaisuus teatteri mukaan lukien kaupunkikuvan kannalta rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristökokonaisuus.

Tehdyt selvitykset

Suunnittelualuetta koskevia selvityksiä:

- Svenska Teatern, Rakennushistoriaselvitys ja väritutkimus 2008, Arkkitehtitoimisto Okulus
- Svenska Teatern, peruskorjaus, hankesuunnitelma
- Esplanadia koskevat historialliset selvitykset.

Maankäyttösopimus

Kiinteistövirasto valmistelee asemakaavan muutoksen perusteella mahdollisesti kyseeseen tulevan maankäyttösopimuksen hakijan kanssa käytävissä neuvotteluissa.

Vaikutusten arviointi

Kaupunkisuunnitteluvirasto ja tarvittaessa muut asiantuntijat arvioivat kaavan toteuttamisen vaikutuksia kaupunkikuvaan, kaupunkitilaan, suojeluun, puistoon, rakennettuun ympäristöön, ihmisten elinympäristöön (viihtyvyys, turvallisuus, liikkumismahdollisuudet) kaavan valmistelun yhteydessä. Erityisesti kiinnitetään huomiota rakennuksen, aukion, puiston ja toimintojen liittymiseen jalankulkutasoon ja lähiympäristöön.

Kaavan valmisteluun osallistuminen

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on lähetetty osallisille. Kaavaluonnos ja muu valmisteluaineisto on esillä 18.3.–8.4.2009:

- kaupunkisuunnitteluvirastossa, Kansakoulukatu 3, 1. krs
- www.hel.fi/ksv (kohdassa "Nähtävänä nyt").

Kaavan valmistelija on tavattavissa kaupunkisuunnitteluvirastossa sopimuksen mukaan.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä kaavaluonnoksesta voi esittää mielipiteen viimeistään 8.4.2009 kirjallisesti osoitteeseen:

Kaupunkisuunnitteluvirasto, kirjaamo
PL 2100, 00099 Helsingin kaupunki
(käyntiosoite Kansakoulukatu 3)

tai faksi: 310 37378
tai sähköposti: kaupunkisuunnittelu(a)hel.fi

Mielipiteensä voi esittää myös suullisesti kaavan valmistelijalle.

Viranomais- ja muu asiantuntijayhteistyö järjestetään erillisin neuvotteluin.

Kaavaluonnoksen ja saadun palautteen pohjalta valmistellaan kaavaehdotus. Tavoitteena on, että ehdotus esitellään kaupunkisuunnittelulautakunnalle vuonna 2009.

Lautakunnan puoltama ehdotus asetetaan julkisesti nähtäville ja siitä pyydetään (tarvittaessa) viranomaisten lausunnot. Kaavaehdotuksesta voi tehdä muistutuksen nähtävilläoloaikana.

Tavoitteena on, että kaavaehdotus on kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston käsiteltävänä keväällä vuonna 2010.

Ketkä ovat osallisia

Alueen suunnittelussa osallisia ovat:
- alueen ja lähialueiden maanomistajat, asukkaat ja yritykset
- seurat, yhdistykset (Helsingin kaupunginosayhdistysten liitto HELKA, Rakennustaiteen Seura, Eteläiset kaupunginosat)
- Helsingin Yrittäjät, Kanta-Helsingin Yrittäjät
- kaupungin asiantuntijaviranomaiset: kaupunginmuseo, rakennusviraston katu- ja puisto-osasto, kiinteistöviraston geotekninen osasto, kiinteistöviraston tonttiosasto ja tilakeskus, Helsingin Energia, Helsingin Vesi, liikennelaitos, pelastuslaitos, ympäristökeskus, rakennusvalvontavirasto.
- muut asiantuntijaviranomaiset: Museovirasto, Uudenmaan työsuojelupiiri.

Mistä saa tietoa

Suunnittelun etenemistä voi seurata kaupunkisuunnitteluviraston internet-palvelusta: www.hel.fi/ksv kohdassa ”Suunnitelmat kartalla”.

Suunnittelusta tiedotetaan
- kirjeillä osallisille
- Metro-lehdessä
- www.hel.fi/ksv (kohdassa Nähtävänä nyt!)

Asemakaavaehdotuksen julkisesta nähtävilläolosta tiedotetaan kuulutuksella, joka julkaistaan Helsingin Sanomissa, Hufvudstadsbladetissa ja Metrossa sekä viraston Internet-sivuilla (www.hel.fi/ksv).

Kaavaa valmistelee

arkkitehti Kajsa Lybeck
puhelin 310 37052
sähköposti kajsa.lybeck(a)hel.fi

DI, liikennesuunnittelija Seppo Jaakonaho
puhelin 310 37122
sähköposti seppo.jaakonaho(a)hel.fi

insinööri, tekniset asiat Seija Narvi
puhelin 310 37255
sähköposti seija.narvi(a)hel.fi

Asemakaavan seurantalomake

Asemakaavan perustiedot ja yhteenveto

Kunta	091 Helsinki	**Täyttämispvm**	28.05.2013
Kaavan nimi	Erottajanaukio		
Hyväksymispvm		**Ehdotuspvm**	21.05.2013
Hyväksyjä		**Vireilletulosta ilm. pvm**	10.03.2009
Hyväksymispykälä		**Kunnan kaavatunnus**	09112165
Generoitu kaavatunnus			
Kaava-alueen pinta-ala [ha]	1,2927	**Uusi asemakaavan pinta-ala [ha]**	
Maanalaisten tilojen pinta-ala [ha]		**Asemakaavan muutoksen pinta-ala [ha]**	1,2927

Ranta-asemakaava **Rantaviivan pituus [km]**

Rakennuspaikat [lkm] **Omarantaiset** **Ei-omarantaiset**

Lomarakennuspaikat [lkm] **Omarantaiset** **Ei-omarantaiset**

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m² +/-]
Yhteensä	**1,2927**	**100,0**			**0,0000**	
A yhteensä						
P yhteensä						
Y yhteensä						
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä						
V yhteensä						
R yhteensä						
L yhteensä	1,2927	100,0			0,0000	
E yhteensä						
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						

Maanalaiset tilat	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m²]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m² +/-]
Yhteensä					

Rakennussuojelu	Suojellut rakennukset		Suojeltujen rakennusten muutos	
	[lkm]	[k-m²]	[lkm +/-]	[k-m² +/-]
Yhteensä				

Alamerkinnät

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m² +/-]
Yhteensä	**1,2927**	**100,0**			**0,0000**	
A yhteensä						
P yhteensä						
Y yhteensä						
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä						
V yhteensä						
R yhteensä						
L yhteensä	1,2927	100,0			0,0000	
Kadut	0,9316	72,1			-0,3611	
Katuauk./torit	0,3611	27,9			0,3611	
E yhteensä						
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						

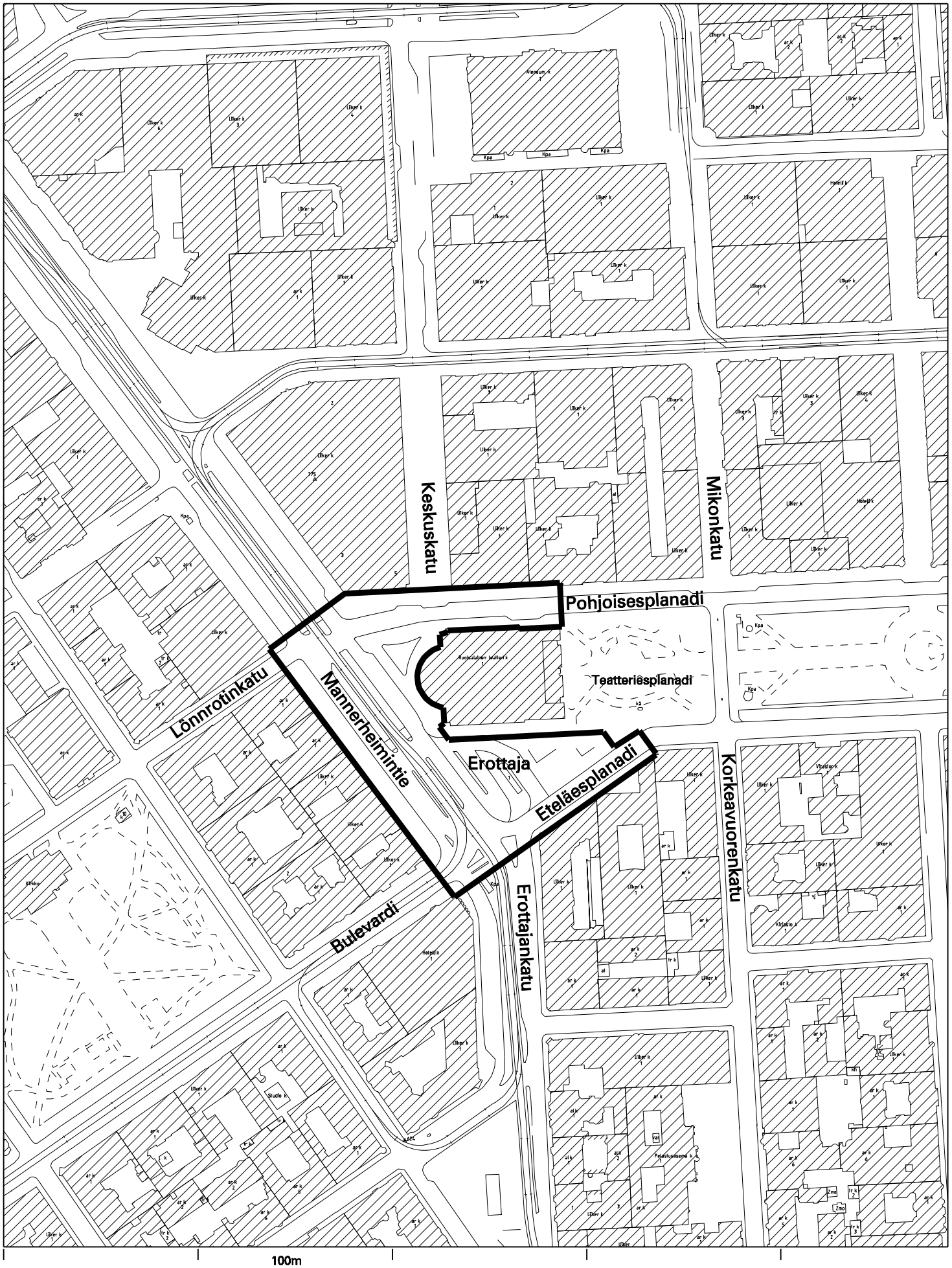

SIJAINTIKARTTA

3. kaupunginosa, Kaartinkaupunki
Katuaukio ja katualue
Liite kaavaan 12165

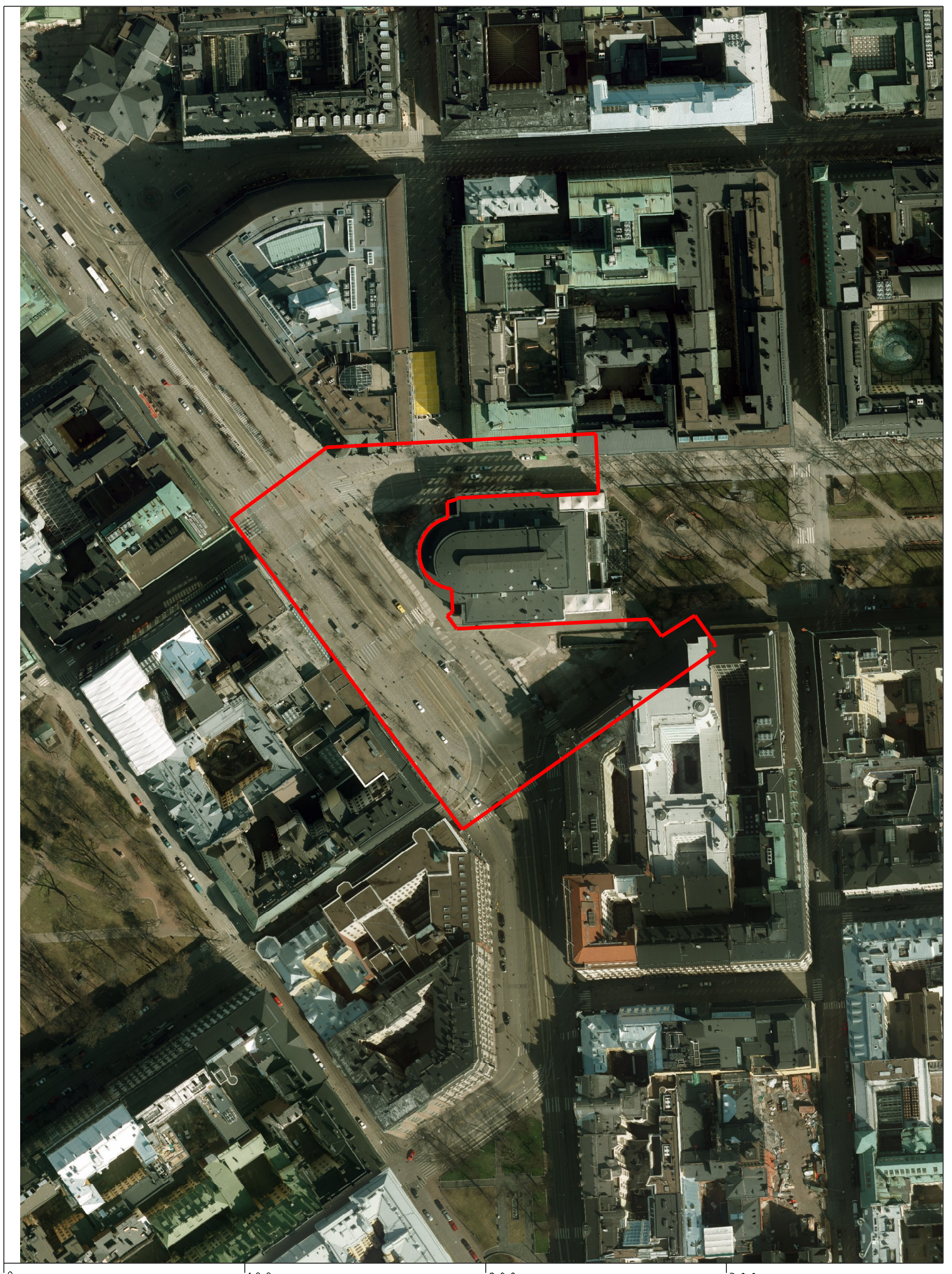

ILMAKUVA

Kaava-alueen nro 12165 rajaus

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto
Asemakaavaosasto
Keskustaprojekti

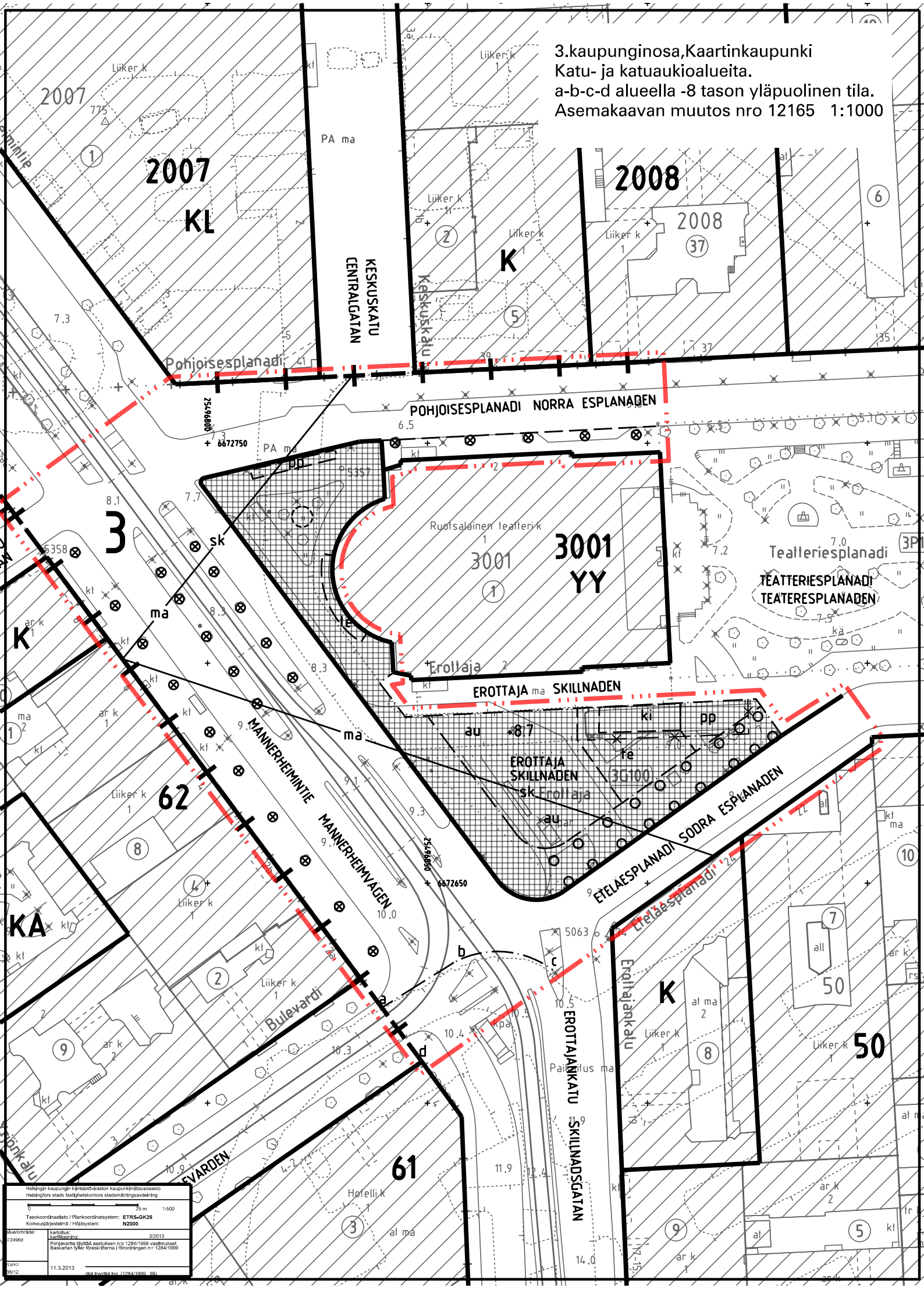
3.kaupunginosa,Kaartinkaupunki
Katu- ja katuaukioalueita.
a-b-c-d alueella -8 tason yläpuolinen tila.
Asemakaavan muutos nro 12165 1:1000
2007
KL
2008
K
KESKUSKATU
CENTRALGATAN
Keskuskatu
Pohjoisesplanadi
POHJOISESPLANADI NORRA ESPLANADEN
3
3001
YY
Ruotsalainen teatteri k
Teatteriesplanadi
TEATTERIESPLANADI
TEATERESPLANADEN
Erottaja
EROTTAJA SKILLNADEN
EROTTAJA
SKILLNADEN
ETELAESPLANADI SODRA ESPLANADEN
MANNERHEIMINTIE
MANNERHEIMVÄGEN
62
KA
Bulevardi
Erottajankatu
EROTTAJANKATU
SKILLNADSGATAN
61
50
Helsingin kaupungin kiinteistöviraston kaupunkimittausosasto
Helsingfors stads fastighetskontors stadsmätningsavdelning
0
25 m
1:500
Tasokoordinaatisto / Plankoordinatsystem: ETRS-GK25
Korkeusjärjestelmä / Höjdsystem: N2000
kartoitus:
kartläggning:
3/2013
Pohjakartta täyttää asetuksen n:o 1284/1999 vaatimukset
Baskartan fyller föreskrifterna i förordningen n:r 1284/1999
11.3.2013
dipl.ins/dipl.ing. (1284/1999 95)

3.kaupunginosa,Kaartinkaupunki
Katu- ja katuaukioalueita.
a-b-c-d alueella -8 tason yläpuolinen tila.
Asemakaavan muutos nro 12165 1:1000

ASEMAKAAVAMERKINNÄT JA -MÄÄRÄYKSET

Kaava-alue sisältyy valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY 2009, Esplanadi - Bulevardi).

sk

Kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja kaupunkikuvan kannalta arvokas ympäristökokonaisuus.

Katu.

Katuaukio.

2 metriä kaava-alueen rajan ulkopuolella oleva viiva.

Kaupunginosan raja

Korttelin, korttelinosan ja alueen raja.

Osa-alueen raja.

Ohjeellinen alueen tai osa-alueen raja.

Risti merkinnän päällä osoittaa merkinnän poistamista.

3

Kaupunginosan numero.

EROTTAJA

Kadun tai aukion nimi

+8.7

Maanpinnan likimääräinen korkeusasema.

KATUAUKION JA KATUJEN SUUNNITTELUOHJEET

Erottajan katuaukio ja katualueet tulee suunnitella osana historiallista Esplanadipuistoa ja osana viereisiä puistokatuja.

Erottajan katuaukion tulee olla autoton. Aukiolle ei saa sijoittaa pysäköintipaikkoja.

Katuaukiolla oleva ramppi tulee purkaa.

Katuaukion reunoille Mannerheimintien ja Pohjoisesplanadin laidalle tulee jäädä vähintään 6 m leveät vapaat jalankululle varatut alueet. Katuaukion eteläreunalle Eteläesplanadin laidalle tulee jäädä vähintään 6 m leveä vapaa alue jalankululle sekä pyörätie.

Katuaukion pintamateriaalin tulee olla kävelyyn hyvin soveltuvaa luonnonkiveä. Katuaukion ja siihen tulevien rakenteiden, istutusten ja kalusteiden tulee olla sopivia kulttuurihistoriallisesti ja rakennustaiteellisesti arvokkaaseen ympäristöön.

au

Katuaukion osa, joka tulee suunnitella ja käsitellä avoimena oleskelualueena ja kaupunkitapahtumille tarkoitettuna alueena. Alueelle saa sijoittaa vesiaiheita ja taidetta. Aluelle ei saa sijoittaa kioskeja muualle kuin ki-merkitylle rakennusalalle.

ki

Ohjeellinen tarjoilukioskin rakennusala. Rakennuksen kerrosala on yhteensä enintään 70 m². Kaikki luetellut tilat tulee sisältyä tähän. Rakennuksen tulee olla yleisilmeeltään läpinäkyvä ja arkkitehtuuriltaan arvokkaaseen aukioympäristöön soveltuva.

Rakennukseen saa sijoittaa tarjoilukioskin ja kaupungin matkailuneuvonnan palvelupisteen.

Rakennukseen saa lisäksi sijoittaa yleisö-wc-tilat.

Rakennukseen tulee lisäksi sisällyttää maanalaisen väestönsuojatilan ja sähkösyöttöaseman yhteinen käyntiporras sekä sähkönsyöttöaseman ilmanvaihtohormit.

Kioskiin kuuluvat em. osaelementit tulee sijoittaa kioskin arkkitehtonisen kokonaishahmon sisään. Ne tulee sovittaa kaupunkikuvaan ja kioskin arkkitehtuuriin.

Suunnittelussa tulee otaa huomioon, että kioskin kaikki julkisivut ovat pääjulkisivuja ja näkyvät keskeisesti kaupunkikuvassa.

te

Ohjeellinen ulkotarjoilualue. Aluetta ei saa kattaa eikä sitä saa aidata.

pp

Ohjeellinen alueen osa, johon saa sijoittaa pyöräpysäköintipaikkoja.

Mannerheimintien keskiosan ja reunavyöhykkeen sekä Pohjois-Esplanadin reunan säilytettävät puurivit.

Puurivi.

Ohjeellinen kaupunkikuvallisesti tärkeä puu- tai puuryhmä

ma

Maanalainen tila

Maanalaisessa tilassa saa olla raideliikenteen sähkönsyöttöasema, väestönsuoja sekä muita teknisiä tiloja. Näiden käyntiporras ja sähkönsyöttöaseman ilmanvaihdon kanavat tulee sijoittaa kioskirakennukseen.

Katuaukiolle saa rakentaa huoltoluukun, joka palvelee aukion alla olevaa raideliikenteen sähkönsyöttöasemaa sekä muita teknisiä tiloja. Huoltoluukku tulee päällystää samanlaisella kivimateriaalilla kuin muu aukio.

Katuaukiolle maan pinnalle ei saa rakentaa muita kioskeja, ilmanvaihtorakenteita tai teknisiä tiloja eikä saa sijoittaa erillisiä mainoslaitteita.

YLEISET VAROTOIMET MUILLE RAKENTEILLE

Katuaukion ja katujen alapuolella sijaitsee raideliikenteen sähkönsyöttöasema ja väestönsuojatiloja. Kaava-alue rajautuu Ruotsalaisen teatterin maanalaisiin tiloihin sekä Erottajan pysäköintilaitokseen ja väestönsuojaan.

Kaava-alueen eteläosalle on suunniteltu metrolinjaus noin tason -25 alapuolelle.

Rakentamisessa on otettava huomioon maanalaisten tilojen suojavyöhykkeet.

Rakentaminen ei saa aiheuttaa vahinkoa rakennuksille tai maanalaisille tiloille tai rakenteille, kaduille, kunnallistekniikan verkostoille tai puuistutuksille.

JULKISEN TILAN JA VALAISTUKSEN SUUNNITELMA

Katuaukiokokonaisuudesta tulee laatia julkisen tilan yleissuunnitelma sekä sen osana julkisen tilan valaistuksen kokonaissuunnitelma. Suunnitelmia varten on laadittava ympäristöhistoriallinen selvitys.

Valaisemalla Erottajan katuaukiota ja viereisten rakennusten julkisivuja luodaan myös pimeällä näkyvä kaupunkitila, jossa voi oleskella. Valaistuksella voidaan korostaa aukion yksityiskohtia, kasvillisuutta sekä taide- ja vesiaiheita.

Valaistusratkaisuissa käytettävän valon värientoisto on oltava laadukasta. Valaisinkalusteiden on oltava kaupunkikuvallisesti ja muotoilultaan korkeatasoisia. Niiden tulee liittyä kaupunkikuvallisesti toimivalla tavalla Esplanadipuiston puisto- ja katujen valaistuskokonaisuuteen.

ak 12165

Havainnekuva
3. kaupunginosa, Kaartinkaupunki
Katuaukio ja katualue
Liite kaavaan nro 12165

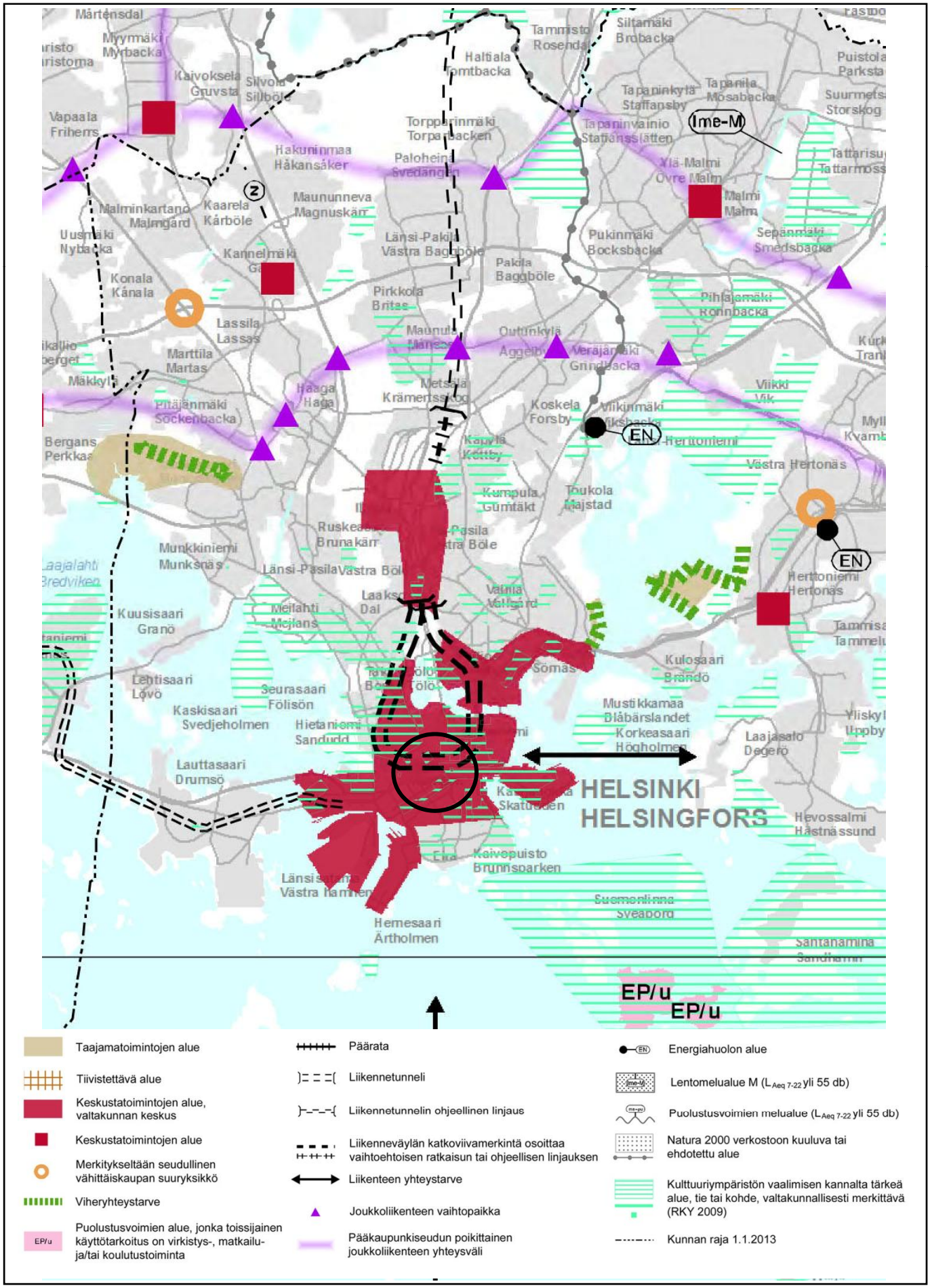

Ote 2. vaihemaakuntakaavasta
Liite selostukseen nro 12165

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto
Asemakaavaosasto

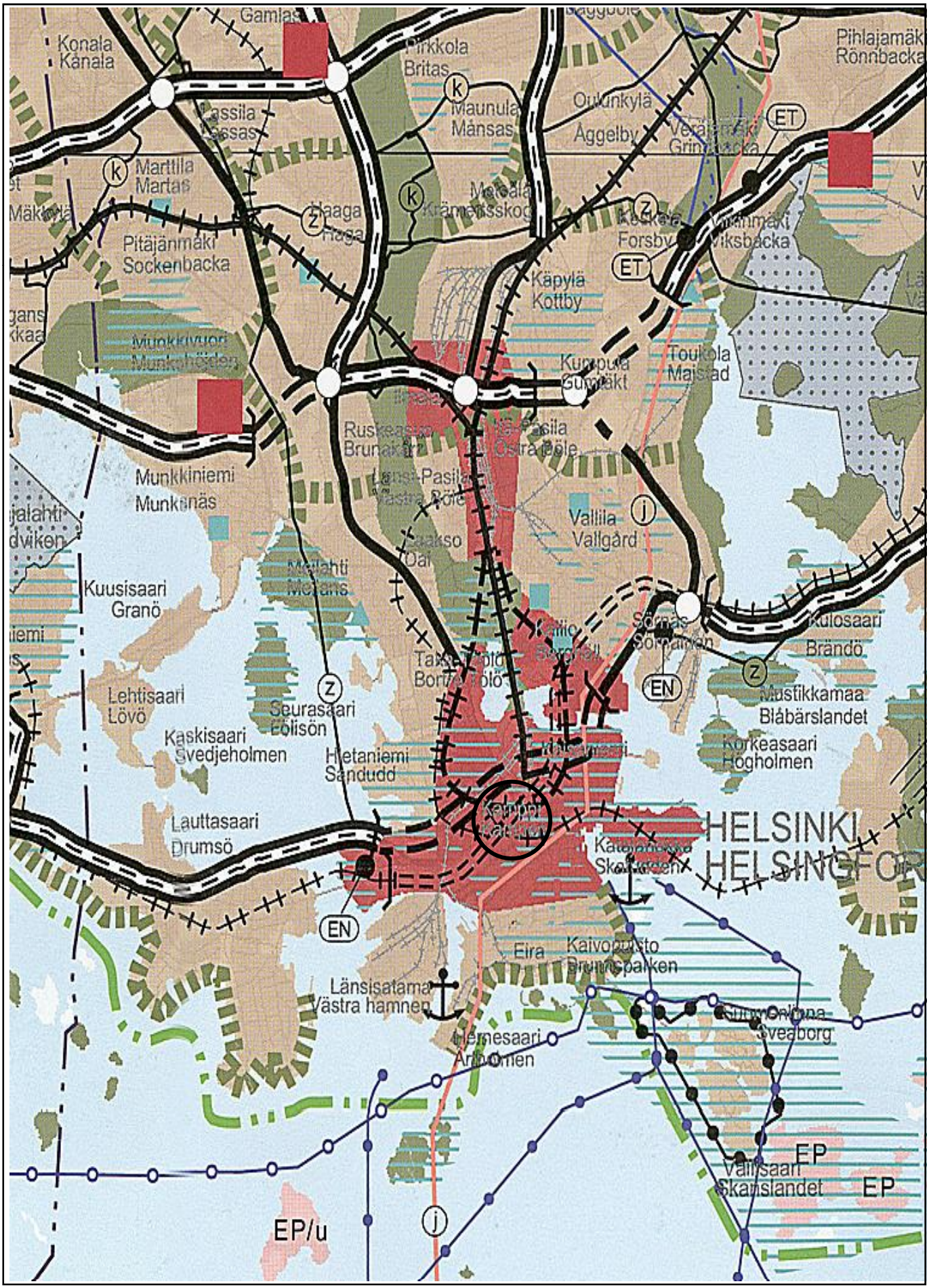

Ote maakuntakaavasta
Katuaukio ja katualue
Liite kaavaan nro 12165

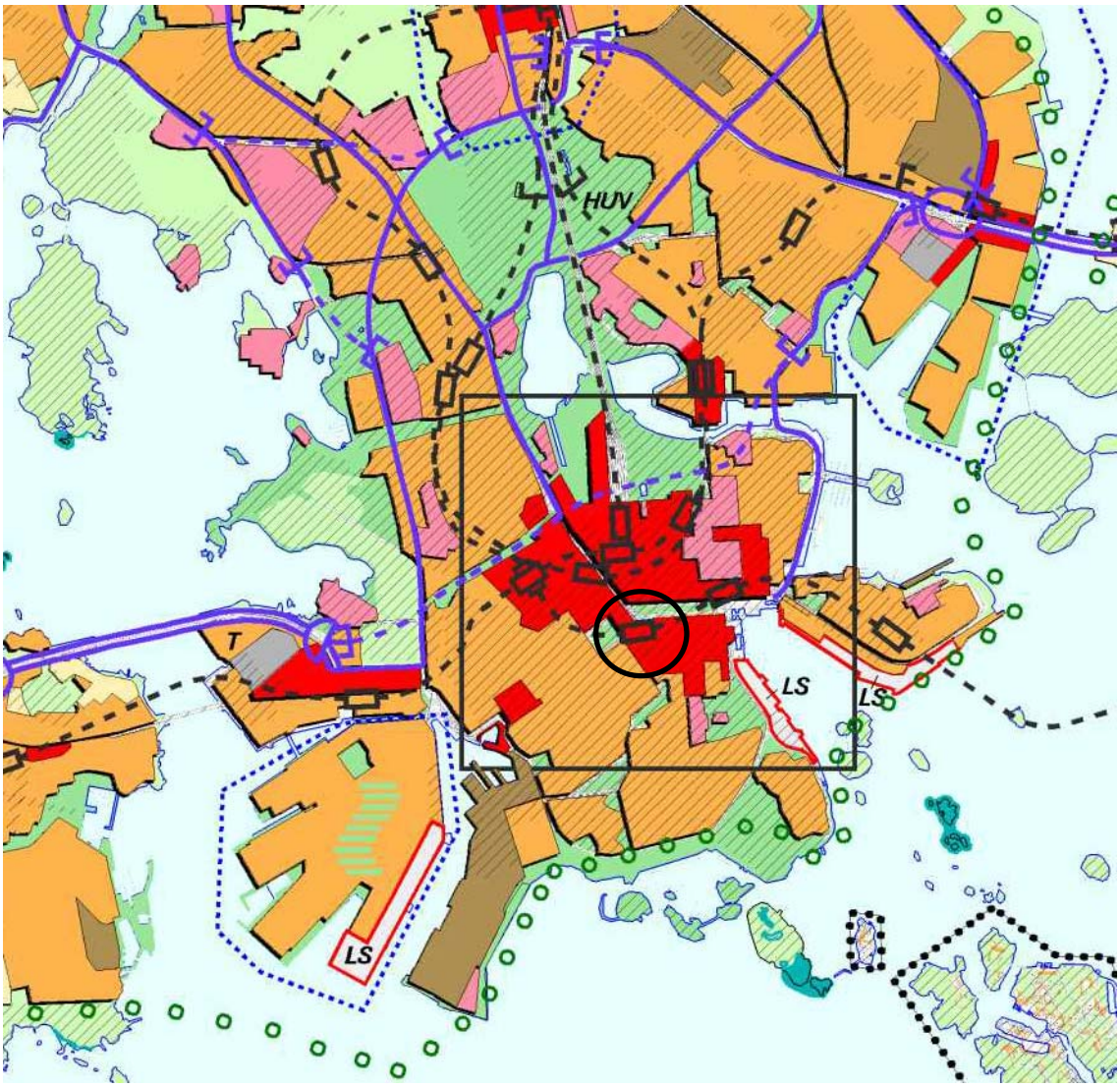

- Keskustatoimintojen alue
- Kerrostalovaltainen alue, asuminen / toimitila
- Pientalovaltainen alue
- Hallinnon ja julkistenpalvelujen alue
- Työpaikka-alue, teollisuus / toimisto / satama
- Teknisen huollon alue
- Kaupunkipuisto
- Virkistysalue
- Helsinki-puistona kehitettävä alue
- LS — Satama-alue
- Sotilasalue
- Luonnonsuojelualue
- Kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittävä alue
- Maailmanperintökohde
- Vesialue
- Suunnittelualue
- Moottorikatu
- Pääkatu
- Metro tai rautatie asemineen
- Pääliikenneverkon maanalainen osuus
- Kävelykeskusta

Ote yleiskaava 2002:sta
Katuaukio ja katualue
Liite asemakaavaan nro 12165

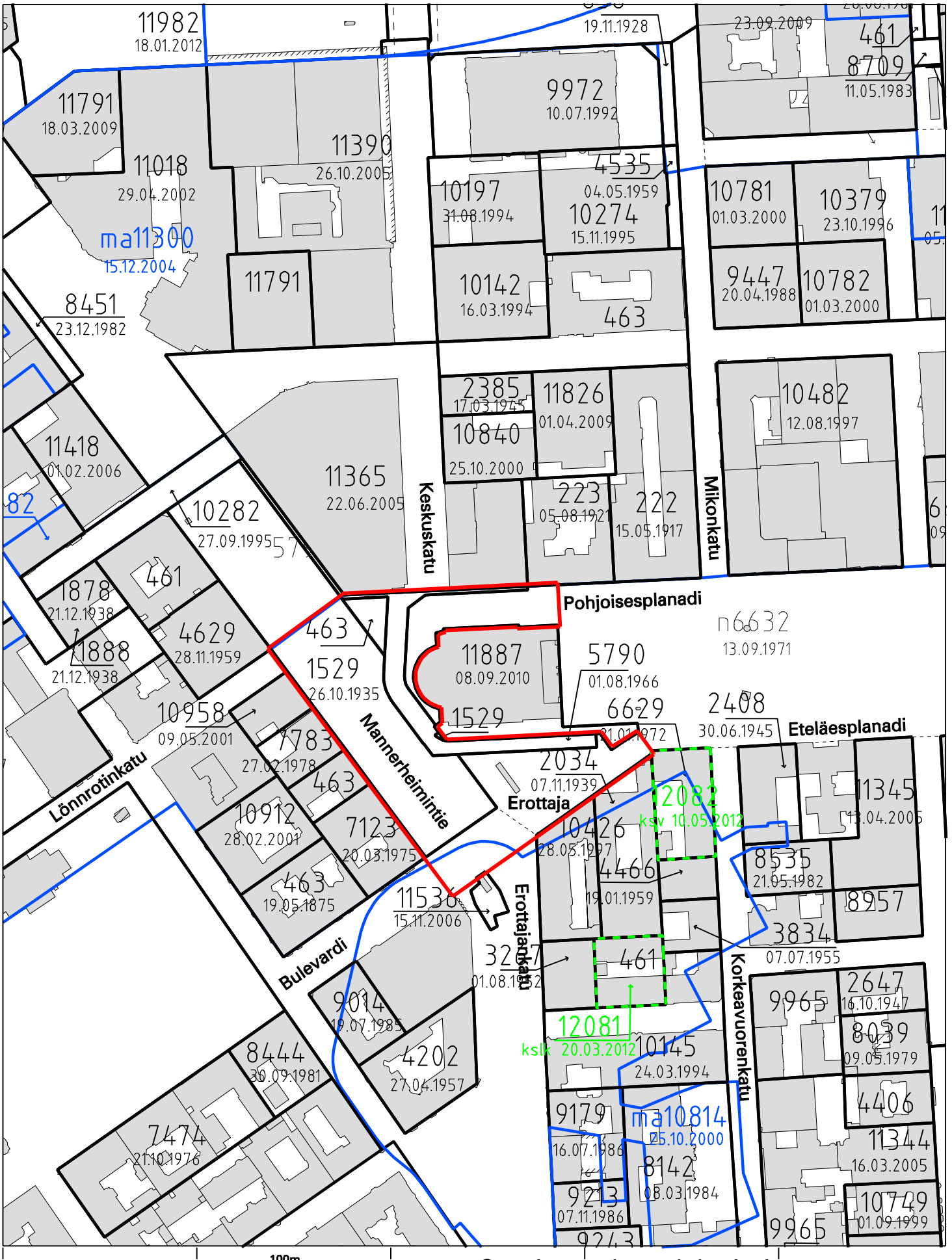

Ote voimassa olevasta hakemistokartasta
3. kaupunginosa, Kaartinkaupunki
Katuaukio ja katualue
Liite kaavaan 12165

Ote ajantasa-asemakaavasta
3. kaupunginosa, Kaartinkaupunki
Katuaukio ja katualue
Liite kaavaan 12165

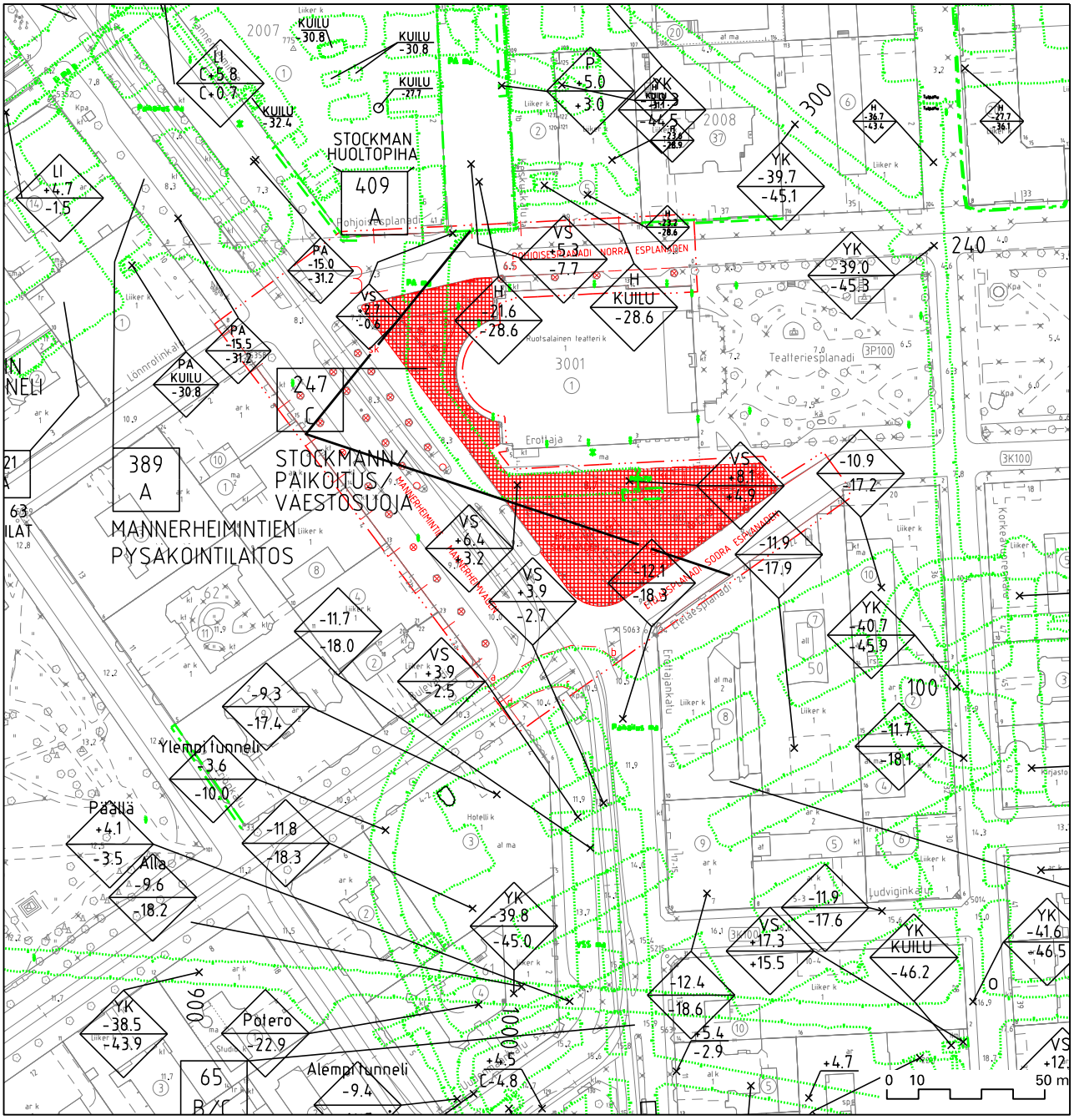

EROTTAJA
Maanalaiset tilat

1 : 2000

OLEMASSA OLEVA MAANALAINEN TILA

TUNNELIN TAI LUOLAN KATON JA LATTIAN KORKEUS

Erottajan liikennesuunnitelma (piir.nro 6146-7)

Kävelykeskustan kehittäminen jatkuu Erottajan katutilan muuttamisella katuaukioksi. Liikennesuunnitelmassa esitetään aukion liikenteelliset pääperiaatteet. Mannerheimintien ja Bulevardin liittymään esitetään rakennettavaksi uusi suojatie. Erottajanaukion poistuttua linja-autoliikenteen päätepysäkkikäytöstä on suunnitelmassa esitetty korvaavat järjestelyt. Aiemmin päätettyä Mannerheimintien itäreunan pyöräkaistajärjestelyä on tarkennettu.

Kslk 11.12.2012

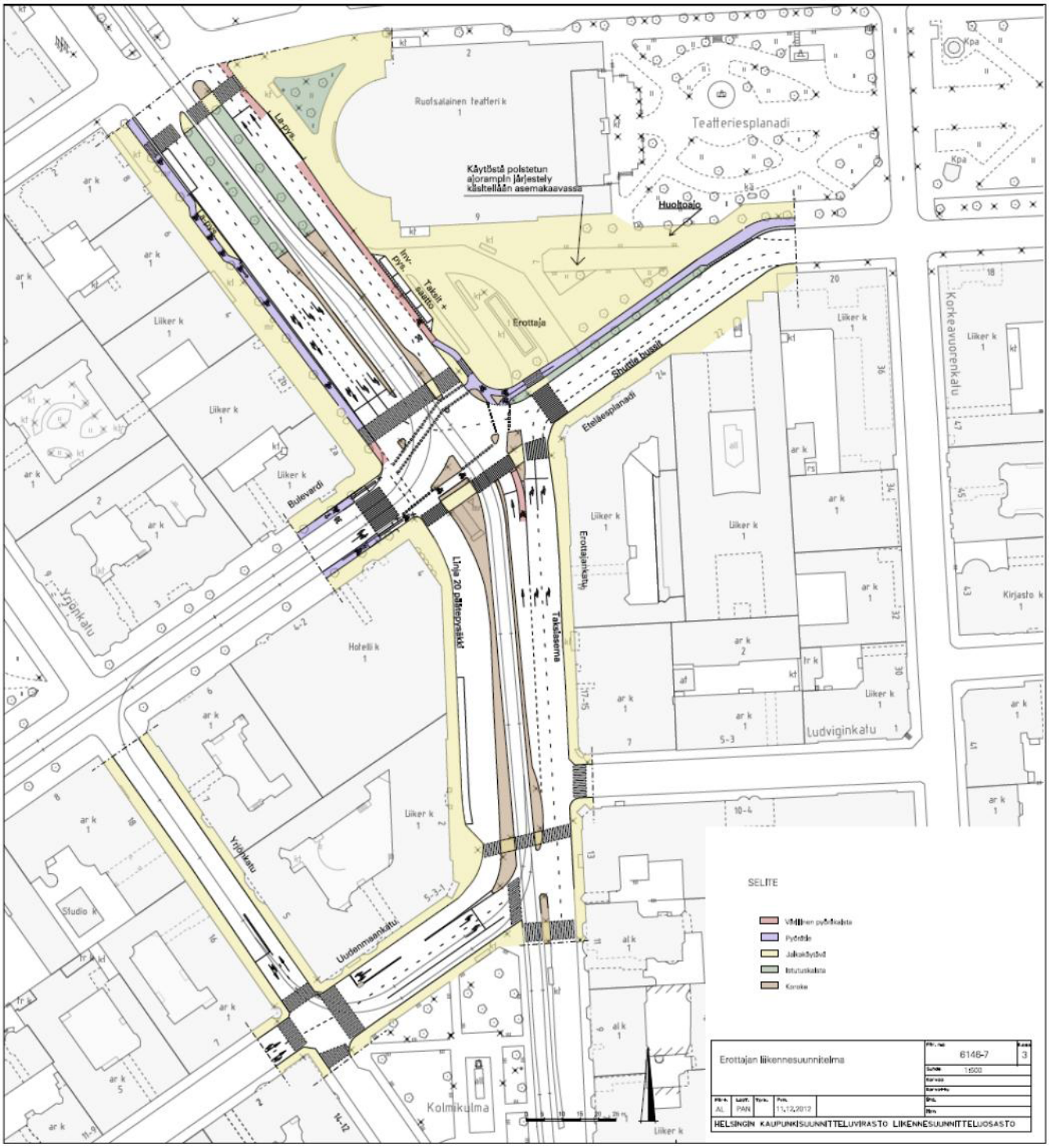

§ 450
Erottajan liikennesuunnitelma

HEL 2012-016587 T 08 00 00

Karttaruutu G3/T1, hankenro 0884

Päätös

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti hyväksyä liikennesuunnitteluosaston piirustuksen 6146-7 mukaisen Erottajan liikennesuunnitelman.

Päätöksen jakelu:

- Yleisten töiden lautakunta

Esittelijä

liikennesuunnittelupäällikkö
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Pekka Nikulainen, liikenneinsinööri, puhelin: 310 37122
pekka.nikulainen(a)hel.fi
Kajsa Lybeck, arkkitehti, puhelin: 310 37052
kajsa.lybeck(a)hel.fi
Paula Tuovinen, liikenneinsinööri, puhelin: 310 37093
paula.tuovinen(a)hel.fi

Liitteet

1 Piirustus 6146-7

Päätösehdotus

Kaupunkisuunnittelulautakunta päättänee hyväksyä liikennesuunnitteluosaston piirustuksen 6146-7 mukaisen Erottajan liikennesuunnitelman.

Päätöksen jakelu:

- Yleisten töiden lautakunta

Tiivistelmä

Kävelykeskustan kehittäminen jatkuu Erottajan katutilan muuttamisella katuaukioksi. Liikennesuunnitelmassa esitetään aukion liikenteelliset pääperiaatteet. Mannerheimintien ja Bulevardin liittymään esitetään rakennettavaksi uusi suojatie. Erottajanaukion poistuttua linja-autoliikenteen päätepysäkkikäytöstä on suunnitelmassa esitetty

korvaavat järjestelyt. Aiemmin päätettyä Mannerheimintien itäreunan pyöräkaistajärjestelyä on tarkennettu.

Esittelijä

Erottajan liikennesuunnitelma

Erottajan katutilan muuttaminen katuaukioksi on osa kävelykeskustan kehittämistä. Liikennesuunnitteluosastolla on laadittu Erottajan liikennesuunnitelma, jossa on esitetty aukion liikenteelliset pääperiaatteet ja aukion muutoksen edellyttämät katujen muut liikennejärjestelyt.

Erottajan katutilan muutos katuaukioksi edellyttää muutoksia Erottajan alueen katujen liikennejärjestelyihin lähinnä linja-autojen pysäkkijärjestelyiden ja kävely- sekä pyöräilyjärjestelyiden osalta. Liikennesuunnitteluosastolla on laadittu Erottajan liikennesuunnitelma (piirustus 6146 - 7), jossa on esitetty seuraavat muutokset nykytilanteeseen verrattuna:

- Erottajanaukion nykyinen linja-autojen päätepysäkki (linja 20) siirretään Erottajankatu 4 edustalle ja aukio muutetaan kävelyalueeksi. Alueen reunalla Ruotsalaisen teatterin kiinteistön eteläpuolella on sallittu teatterin ja rakennuksessa sijaitsevien muiden toimintojen huoltoajo Eteläesplanadin kautta.

- Merkitään suojatie sekä pyörätien jatke Mannerheimintielle Bulevardin liittymän pohjoispuolelle ja rakennetaan suojatielle keskikoroke.

- Poistetaan liikennevaloin ohjattu suojatie Mannerheimintie 4 kohdalta.

- Muutetaan Uudenmaankadun ja Yrjönkadun liittymän reunakivijärjestelyjä siten, että linja-autojen kääntyminen on mahdollista. Linja-autojen kääntyminen edellyttää myös liikenteen pysäyttämistä kauemmaksi liittymästä. Asia hoidetaan liikennevalojen siirrolla.

- Yrjönkadun itälaidan pysäköinti poistetaan (5 kpl asukaspysäköintipaikkoja, joissa 60 min enimmäismaksu-aika).

- Merkitään pyöräkaista Erottajankadulle Mannerheimintielle johtavalle kaistalle ja muotoillaan liittymän keski-koroke pyöräilyjärjestelyn mukaisesti.

- Merkitään pyöräkaista/pyörätie Mannerheimintien itä-reunalle. Kaupunkisuunnittelulautakunnan 10.2.2011 hyväksymää suunnitelmaa (piirustus 5961-7) on tarkennettu aukion järjestelyiden muutoksen mukaiseksi.

- Merkitään teatterin saattoliikenteelle (taksit ja muu saatto) levennys aukion Mannerheimintien puoleiselle osalle. Levennyksen pohjoispäähän merkitään invalidienpysäköintipaikka.

- Merkitään taksiasema Erottajankatu 15 - 19 edustalle. Taksiasema on toiminut tällä kohdalla tilapäisesti Ruotsalaisen teatterin työmaan ajan.

- Merkitään matkailuliikenteen shuttle busseille pysäkki Eteläesplanadi 24 edustalle. Pysäkki palvelee matkustajalaivojen risteilymatkustajien kuljetuksia keskustaan. Pysäkkiä kokeillaan tilapäisesti.

- Erottajanaukio rajataan pollarein pysäköinnin estämiseksi.

- Aukiolle sijoitetaan pyöräpysäköintipaikkoja jatkosuunnittelun yhteydessä.

Erottajan asemakaavalliset ja kaupunkikuvalliset suunnitteluohjeet

Erottaja sisältyy valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY 2009, Esplanadi - Bulevardi).

Helsingin yleiskaava 2002:ssa alue on määritelty kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittäväksi alueeksi. Alue kuuluu kävelykeskustan alueeseen.

Alueella on voimassa asemakaavat vuosilta 1966, 1971 ja 2010. Vuoden 1971 kaavassa aukion nimeksi on merkitty Erottaja ja ruotsiksi Skillnaden. Ruotsalaista teatteria koskevassa vuoden 2010 kaavassa on osoitettu teatterikiinteistöön liittyvä huoltoyhteys Erottajan kautta.

Ruotsalaista teatteria, Erottajaa, Teatteriesplanadia ja ympäröiviä katutiloja käsittävä asemakaavan muutosluonnos oli julkisesti nähtävillä vuonna 2009.

Erottajan katuaukion ja katutilan asemakaavan muutosehdotus tulee kaupunkisuunnittelulautakunnan käsittelyyn liikennesuunnitelman jälkeen keväällä 2013.

Asemakaavan muutoksessa Erottaja on autoton katuaukio. Aukio on osa kävelykeskustaa ja liittyy kiinteästi Esplanadin puistoon. Valmisteilla oleva asemakaavan muutos poistaa ajorampin aukiolta.

Erottajan aukiosta muodostuu vastaava katuaukio kuin Kolmensepänaukio ja Mannerheiminaukio.

Aukio muuttuu oleskelu- ja jalankulkualueeksi, johon saa sijoittaa kioskin ja ulkotarjoilualueen. Käytöstä poistunut sisäänajoramppi puretaan.

Erottajan aukio tulee rakentaa kaupunkikuvallisesti korkealaatuiseksi. Aukion tulee olla tasapintaista luonnonkiveä. Aukiolla olevat puut tulee säilyttää.

Alueelle laaditaan ympäristöhistoriaselvitys.

Toteutus tehdään myöhemmin laadittavan ympäristö- ja valaistussuunnitelman pohjalta.

Suunnitelman liikenteelliset vaikutukset

Erottajanaukion muuttaminen jalankulkualueeksi parantaa alueen jalankulkuolosuhteita. Jalankulku- ja pyöräily-yhteydet Bulevardin ja Esplanadien välillä selkeytyvät.

Mannerheimintien ja Eteläesplanadin liittymän ajoneuvoliikenteen välityskyky pienenee uuden suojatien ja siihen nähden eriaikaisesti ohjattavan kääntyvän raitiovaunun vuoksi. Nykyisillä liikennemäärillä koko liittymän välityskyky on kuitenkin riittävä, iltaruuhkassa jonoutumista voi tulla Mannerheimintieltä ja Erottajankadulta Etelä-Esplanadille ajettaessa. Mikäli liittymän liikenne edelleen lisääntyy, liittymän välityskyky voi ruuhka-aikoina ylittyä ja jonoutuminen kasvaa, jolloin osa liikenteestä hakeutuu muille reiteille.

Liikennevalojen poistaminen Mannerheimintie 4:n kohdalta mahdollistaa sen, että Bulevardia lähestyvät raitiovaunut voidaan havaita nykyistä kauempaa. Muutokset raitiovaunuliikenteen sujuvuuteen eivät siten ole merkittäviä, vaikka uusi suojatie heikentää monipuolisten raitiovaunuetuuksien toteuttamista liittymässä. Myös Erottajalta pohjoiseen ajavan raitiovaunuliikenteen sujuvuus paranee.

Suunnitelman kustannusennuste ja toteuttaminen

Erottaja on kaupunkikuvallisesti merkittävää ydinkeskustan aluetta. Tämän vuoksi aukio toteutetaan korkealuokkaisesti. Suunnitelman kustannusennuste on 2,5 miljoonaa euroa ja se on tarkoitus toteuttaa 2014 - 2016 välisenä aikana.

Esittelijä

liikennesuunnittelupäällikkö
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Pekka Nikulainen, liikenneinsinööri, puhelin: 310 37122
pekka.nikulainen(a)hel.fi
Kajsa Lybeck, arkkitehti, puhelin: 310 37052
kajsa.lybeck(a)hel.fi
Paula Tuovinen, liikenneinsinööri, puhelin: 310 37093
paula.tuovinen(a)hel.fi

Liitteet

1 Piirustus 6146-7

Valtakunnallisesti merkittävää rakennettua ympäristöä RKY 2009

sk Kaupunkikuvan kannalta arvokas ympäristökokonaisuus

Asemakaavalla suojeltu teatterirakennus

Säilytettävä puu

Suojelukohteet

3. kaupunginosa, Kaartinkaupunki
Katuaukio ja katualue
Liite kaavaan nro 12165

MUSEOVIRASTO

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY

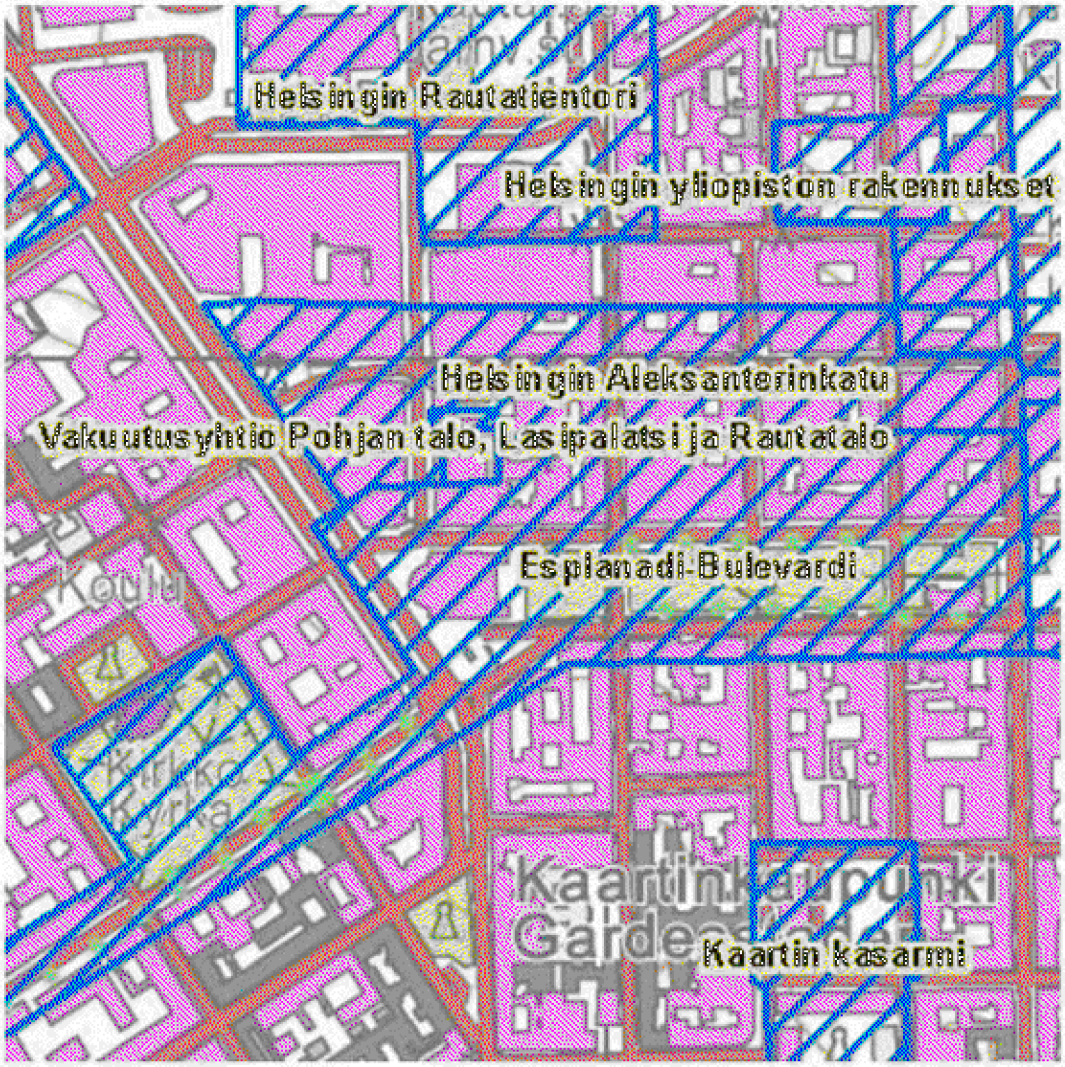

pohjakartta © Maanmittauslaitos
lupanro MML/VIR/MYY/258/08

Kunta: Helsinki

Nimi: Esplanadi - Bulevardi

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut ympäristöt RKY
- piste
- viiva
- alue

Kaava-alue sisältyy valtakunnallisesti merkittävään
rakennettuun kulttuuriympäristöön
(RKY 2009, Esplanadi-Bulevardi)

3. kaupunginosa, Kaartinkaupunki
Katuaukio ja katualue
Liite kaavaan nro 12165

Erottaja
Liite asemakaavan muutoksen selostukseen

Erottajan aukion rakentamisvaiheet

1800-luku

1800-luvulla aukion keskipisteenä on kaivo. Aukio on luonteeltaan läpikulkuaukio. Kunnallisen vedenjakelun alkuvuosina kaivon paikalla toimii julkinen vesiposti, joka poistetaan vuosisadan lopussa. Aukion tilallinen hahmo muuttuu 1800-luvun lopulla, kun aukiota ympäröivät matalat puurakennukset korvataan kivitaloilla.

1817

- Johan Albrecht Ehrenströmin suunnittelema lopullinen asemakaavaehdotus valmistuu. Kaava tuo geometrian ja kaksi akselia sekä kaksoispuurivin (mikä ei silloin toteutunut) Eteläesplanadin Erottajan kohdalle.

1821

- Erottaja tasoitetaan ja kivetään.

1820-luvun loppu

- C. L. Engelin suunnittelema pieni puinen teatteritalo rakennetaan Esplanadin läntiseen osaan.

1850-luku

- puinen teatteritalo korvataan kivisellä rakennuksella, joka sijaitsee lähempänä tulevaa Mannerheimintietä. Suunnittelijana on Theodor Chiewitz.

1860-luku

- Teatteri palaa1863.
- Arkkitehtikilpailu järjestetään teatterin kunnostamiseksi. Uuden teatterin suunnittelijaksi valitaan N. L. Benois ja teatteri valmistuu vuonna 1866.
- Esplanadinpuisto kasvaa länteen päin, Erottajan aukio saa selkeän rajauksen.
- Aukion yhteys puiston sisäosiin heikkenee.

1872

- Kaivo uudistetaan, suunnittelijana on August Boman.

1880

- Aukion kiveys uusitaan.

1891
- Aukion kiveys uusitaan.

1870
- Mannerheimintie 6, suunnittelija F.A. Sjöström.

1883
- Bulevardin kulma (Erottajankatu 4), suunnittelija F. A. Sjöström.

1890
- Mannerheimintie 2a, suunnittelija Theodor Höijer.

1892
- Mannerheimintien ja Esplanadin kulma, 6 krs talo valmistuu, suunnittelija Theodor Höijer.

1897
- Mannerheimintie ja Pohjoisesplanadin kulma,"Argos", suunnittelijoina Gran Hedman&Wasastjerna John Settergren.

1900-luku vuoteen 1960 asti

Joukkoliikenne aukiolla kasvaa. 1900-luvun alussa Erottaja on edelleen luonteeltaan avoin läpikulkuaukio. Erottajankadun jatkoksi rakennetaan nupukivijalkakäytävä. 20- ja 30-luvuilla esitetään useita liikennejärjestelyehdotuksia aukiolle.

1923
- Aukiosta tulee linja-autojen lähtöpaikka.

1926
- Raitioradan kiertoraidesilmukka korokkeineen avataan liikenteelle.

1928
- Kenttäkiveys rakennetaan ajoradoille ja aukio asfaltoidaan.

1935
- Laaditaan suunnitelma maanalaisesta käymälästä katosrakennuksineen, suunnittelija kaupunginarkkitehti Gunnar Taucher, toteutus tehtiin eri suunnitelman mukaan.

1942
- Erottajan maanalaisen pysäköintilaitoksen ja väestönsuojan rakentaminen.
- Samassa yhteydessä pidetään arkkitehtikilpailu aukion ja Erottajankadun järjestelyistä, kilpailun voittaa Alvar Aalto ehdotuksella *Hurra för den lilla skillnaden.*

1951

- Erottajan paviljonki, sisäänkäyntirakennus pysäköintihalliin ja väestönsuojaan, Mannerheimintien ja Bulevardin risteyksessä rakennetaan, suunnittelija Alvar Aalto.

1959

- Erottajan silmukan käyttäminen raitioliikenteessä loppuu.

1913

- Entinen Raken talo Bulevardin ja Mannerheimintien kulmassa valmistuu, suunnittelija Lars Sonck.

1940

- Bensowin talo, Eteläesplanadi 22, suunnittelija Uno Ullberg. Docomomo-luettelossa oleva rakennus.

1960-1985

1960-luvulla aukio järjestellään uudestaan. Aukiota ympäröiviä vanhoja kivirakennuksia puretaan ja uusia rakennetaan tilalle.

1961

- Kaupunginhallitus päättää rakennettavasta liikenne-, makkara- ja jäätelökioskista. Liikennekioskin rakennustöiden yhteydessä aukio päällystetään uudestaan. Ajorata poistuu Ruotsalaisen teatterin eteläreunalta.

1966

- Vahvistetaan asemakaava, jossa Erottajalle merkitään maanalainen ajoluiska Stockmannin pysäköintilaitokseen Eteläesplanadin puolelta.

1960-luvun loppu

- Ajoluiska rakennetaan Stockmannin pysäköintilaitokseen.

1985

- Alun perin läpi kuljettava kioskirakennuksen katos muutetaan umpinaiseksi.

1960

- Mannerheimintie 8, uudisrakennus, suunnittelija P. Salomaa.

1965

- Mannerheimintie 4 valmistuu, suunnittelija Kurt Simberg.

1969

- Akateeminen kirjakauppa valmistuu, Pohjoisesplanadi 39, suunnittelija Alvar Aalto.

1978

- Kioskikatos laajennetaan ja siihen sijoitetaan bussinkuljettajien taukotilat.
- Mannerheimintie 2b uudisrakennus valmistuu, suunnittelija Risto Skogström.

1980-luvun loppu

Liikekeskustan kaavoitus- ja kehittämisperiaatteet hyväksytään kh:ssa 1987, jossa tavoitteena on luoda kävelykeskustaan liittyvä katuaukio, terminaalialue ja lisäpuuistutuksia Erottajan Eteläesplanadin puolelle. Eteläesplanadin jalkakäytävää levennetään kaksisuuntaisen pyöräkaistan ja jalankulun yhteensovittamiseksi. Erottajan aukion kohdalle jalkakäytävän reunoille istutetaan kaksoispuurivi. Aukio päällystetään betonikiveyksellä 1988-89.

1990-93

- Kaupunkisuunnitteluvirasto laati Esplanadipuiston yleissuunnitelman ja puiden uusimisohjelman sekä valaistussuunnitelman, jotka kaupunginhallitus hyväksyi vuonna 1993. Puistosuunnitelma pohjana oli Maisemasuunnittelu Iisakkila & Byman Oy:n laatima puistosuunnitelma. Valaistussuunnitelmassa päätettiin palauttaa historiallinen puistossa aikaisemmin ollut kaasuvalaisinmalli sähkövalaisimena puistoon.

1995

- HKL maanalainen raitiotien sähkönsyöttöasema rakennetaan Stockmannin ajorampin kylkeen.

1998

- Esplanadipuisto peruskorjataan Iisakkilan & Byman suunnitelmien mukaan. Puiston penkit suunniteltiin vuoden 1998 peruskorjauksen yhteydessä, samoin historiallisissa puistoissa käytettävät, mustat, Helsingin vaakunalla koristetut 120 litran roska-astiat.
- Helsinki Euroopan kulttuuripääkaupunki 2000 ja Helsinki 450-vuotisjuhlien uudistustöiden yhteydessä Mannerheimintien puistokatuluonne palautetaan. Pohjois- ja Eteläesplanadin sekä puiston valaistus uusitaan.

2009

- Erottaja sisällytetään valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY 2009, Esplanadi - Bulevardi). Esplanadin ja Bulevardin liittää toisiinsa Erottaja.

2010

- Kuljettajien väliaikainen taukotila puretaan. Tilalle tuodaan siirrettävä työmaakontti.

2012

- Asemakaavan muutoksen ulkopuolinen Erottajan maanalainen tila, jota käyttää Ruotsalainen teatteri, valmistuu keväällä.

2012

- Linja-autopäätepysäkit siirretään muualle kaupunkiin (Erottajan liikennesuunnitelma hyväksytään 11.12.2012 kslk, jonka mukaan linja 20 päätepysäkki siirretään aukion kunnostamisen yhteydessä Erottajankatu 4 kohdalle, HSL:n uudet reittilinjaukset astuvat voimaan syksyllä 2012).

Lähteet:

Ksv/Keskustaprojektin arkistot

Rakennusvalvontaviraston arkisto

KANTAKAUPUNGIN NIVELET
Kolmiopuistot ja jäännösaukiot Helsingin ruutukaavaverkkojen saumakohdissa.
Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2009:12 / Katu- ja puisto-osasto

korttelit.fi

RKY 2009 alueet

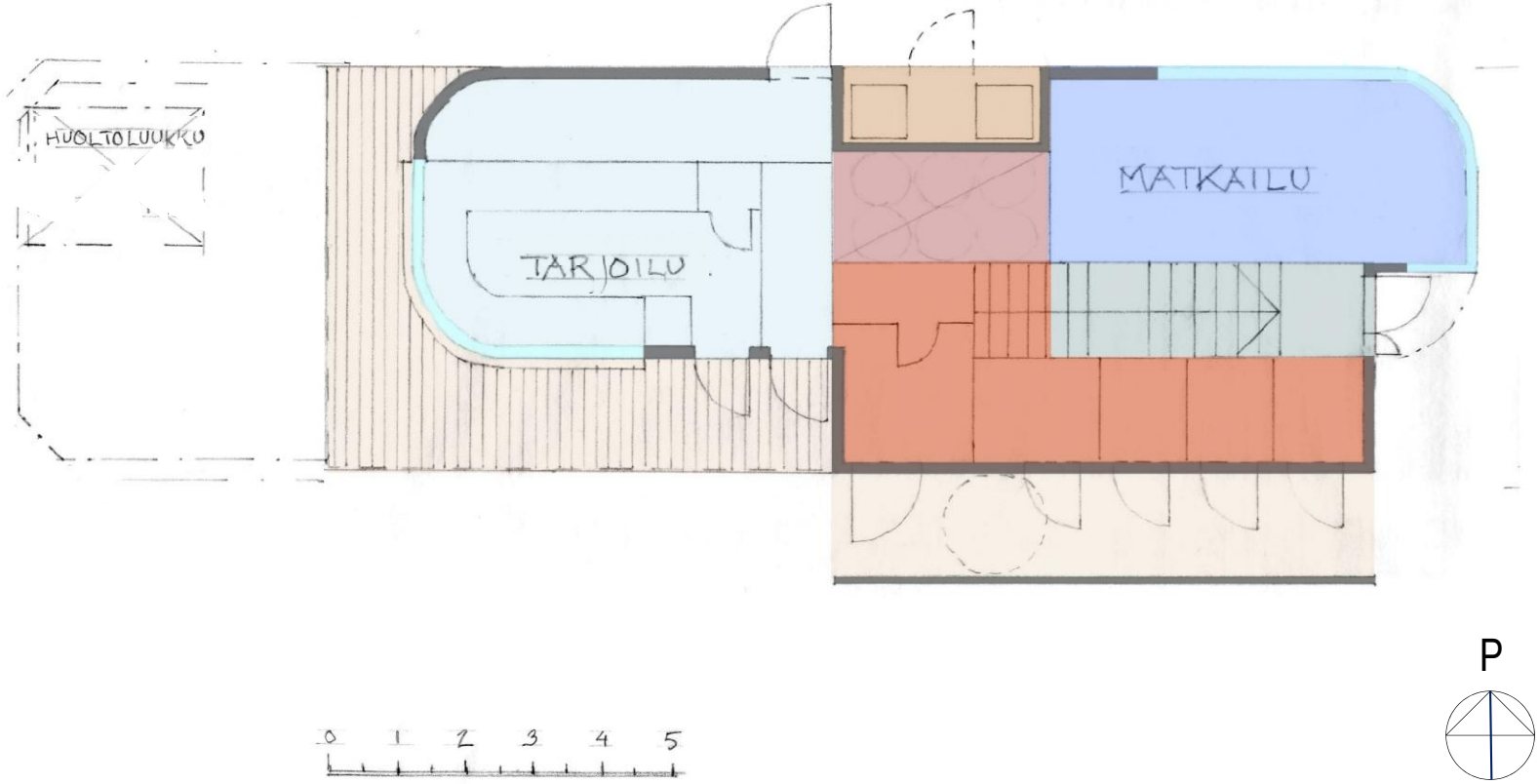

Tarjoilukioskin havainne

3. kaupunginosa, Kaartinkaupunki
Katuaukio ja katualue
Liite kaavaan nro 12165